

СТЕФАН ЦВАЙГ ОГНЕНА ТАЙНА

Превод от немски: Димитър Стоевски, 1987

chitanka.info

ПАРТНЬОРЪТ

Локомотивът изсвири дрезгаво: бе стигнал в Семеринг. Черните вагони спряха за една минута в сребрилата светлина на възвишението, изхвърлиха няколко пъстро облечени пътници и погълнаха други; тук-там се разнесоха ядосани гласове, после машината отпред наново ревна дрезгаво и повлече с трясък черната верига в зиналата паст на тунела. Местността отново се разгъна чиста, с ведри далнини, сякаш измита от влажния вятър.

Един пътник, млад човек, от пръв поглед симпатичен с хубавите си дрехи и естествената гъвкавост на походката си, избърза пред другите и нае фиакър за хотела. Конете затропаха спокойно по нагорнището. Пролетта се чувствуваше във въздуха. По небето се рееха онези бели, немирни облаци, които могат да се видят само през май и юни, онези бели, още млади и весели палавници, които скачат игриво по лазурната равнина и внезапно се скриват зад високите планини; те се прегръщат и пак се разбягват, понякога се набират като носни кърпички, после се различават на ивици и накрая закачливо слагат бели калпаци на планинските върхове. Неспокоен беше и вятърът, който тъй необуздано разклащаше още мокрите от дъжда дървета, че те леко изпращяваха в ставите си и разсейваха хиляди капки, подобно на искри. Понякога откъм планините като че се носеше хладен повей от сняг, а после в дъха се усещаше нещо, което едновременно беше сладко и парливо. Всичко във въздуха и по земята беше движение и кипнало нетърпение. Конете леко пръхтяха и тичаха вече по надолнището, малките звънчета дрънкаха далече пред тях.

В хотела младият човек се запъти най-напред към списъка на пристигналите гости, прегледа го бързо и веднага се разочарова.

„Защо ли всъщност дойдох тук? — запита се той неспокойно. — Да бъда сам в планината, без компания, това е много по-лошо, отколкото да съм в канцеларията. Навярно съм дошъл твърде рано или твърде късно. Никога не съм сполучвал с отпуска си. Между всички тия имена не намирам нито едно познато. Да имаше поне жени, някой

малък, в най-лошия случай дори невинен флирт, за да не прекарам тази седмица съвсем безутешно.“

Младият човек, барон с немного звучно име от австрийското чиновническо дворянство, на служба в наместничеството, бе си взел тоя малък отпуск без всякаква нужда, всъщност само защото всички негови колеги си бяха издействували по една седмица пролетна почивка и той не искаше да подари своята на държавата. Макар и нелишен от вътрешни способности, той беше напълно общително същество, харесван като такова, приеман охотно във всички кръгове и съзнаващ напълно своята негодност за усамотение. В него нямаше никакво желание да се изправи сам пред себе си и той избягваше всячески тия срещи, защото съвсем не искаше да се запознае поинтимно със себе си. Той знаеше, че има нужда от допира с хора, за да може да разпали своите таланти, топлината и дързостта на сърцето си, че сам беше студен и безполезен за себе си като кибритена клечка в кутия.

Той се заразхожда разстроен из празния хол, като ту прелистваше нерешително вестниците, ту заставаше пред пианото в салона за музика и започваше да свири валс, обаче пръстите му не успяваха да напипат добре ритъма. Най-последна седна ядосано и загледа навън как мракът бавно се спускаше и мъглата се промъкваше като сива пара между боровете. Той прекара така един час, безполезно и нервно. После се прибра в ресторанта.

Бяха заети само няколко маси, които той преброя с бърз поглед. Напразно! Никакви познати, само там — той небрежно отвърна на поздрава — един треньор и още едно познато лице от Рингщрасе, нищо друго. Нито една жена, нищо, което да обещаваше някоя макар и бегла авантюра. Неприятното му чувство се усили. Той беше един от ония млади хора, чието хубаво лице е имало успех на много места и който сега неотстъпно бе готов за някоя нова среща, за някоя нова преживелица; от ония млади хора, които винаги жадуват да се хвърлят в неизвестността на някоя авантюра; които не се изненадват от нищо, защото, дебнейки, са пресметнали всичко; от очите на които не убягва нищо еротично, защото още от пръв поглед улавят чувствеността на всяка жена и я изпитват, без да правят разлика дали е съпругата на приятеля им или слугинята, която отваря нейната врата. Ако такива хора биват наричани с някакво лекомислено презрение ловци на жени,

то това се върши, без да се съзнава колко наблюдателна истина е вкаменена в тази дума; защото действително всички страстни инстинкти на лова — душенето, възбудата и жестокостта на душата — пламтят в безпокойната бдителност на тия хора. Те са непрекъснато нащрек, винаги готови и решени да следват дирята на някоя авантюра до края на пропастта. Те са винаги заредени със страст, но не със страстта на любещия, а с тази на студения, пресметлив и опасен играч. Между тях има и търпеливци, целият живот на които дълго след младостта им благодарение на това очакване се превръща във вечна авантюра; чийто отделен ден се разлага на стотици дребни чувствени преживелици — някой поглед мимоходом, някоя бегла усмивка или докоснато коляно на някоя седнала насреща жена, — а годината, от своя страна, на стотици такива дни; за които чувствената преживелица е вечно бликащ, подхранващ и възбуждащ извор на живота.

Тук няма партньори за игра — търсецията млад човек веднага установи това. И няма нищо по-лошо от раздражението на играч, който е седнал с карти в ръка пред зелената маса, съзнаващ своето превъзходство и очакващ напразно партньор. Баронът поиска вестник. Навъсеният му поглед се плъзна по редовете, но мислите му бяха парализирани и се препъваха като пияни о думите.

Изведнъж чу зад себе си шумолене на рокля и глас, който каза малко ядосано и с афектиран акцент:

— Mais tais-toi donc, Edgar!^[1]

Край неговата маса прошумя копринена рокля, мярна се като сянка висока и възпълна фигура и зад нея, в черно кадифено облекло, малко бледо момче, което хвърли бегъл, любопитен поглед върху му. Двата седнаха на отсрещната запазена маса и детето видимо се стараеше да се държи коректно, което сякаш противоречеше на мрачното безпокойство в неговите очи. Дамата — а младият барон наблюдаваше само нея — беше облечена твърде грижливо и с налагаща се елегантност, освен това беше тип, който той много обичаше: една от ония възпълни еврейки във възрастта непосредствено преди презряването, която вероятно е и страстна, но умее да прикрива темперамента си зад достолепна меланхолия. Отначало той не можеше да види очите ѝ и се възхищаваше само от красиво извитата, чиста линия на веждите над нежния нос, който наистина издаваше расата ѝ, но с благородната си форма правеше профила остър и интересен.

Косите ѝ, като всичко женствено в това възпълно тяло, бяха удивително пищни и красотата ѝ сякаш беше станала самонадеяна и самохвална в увереността, че предизвиква много възхищения. Тя направи поръчката с твърде тих глас, смъмри момчето, което играеше и тракаше с вилицата — всичко това с привидно равнодушие към предпазливо дебнещия поглед на барона, когото тя изглеждаше да не забелязва, докато всъщност тъкмо неговата жива бдителност ѝ налагаше това съдържано старание.

Мрачното лице на барона се проясни изведнъж, нещо ободрително се разля дълбоко по нервите му, заглади бръчките и възбуди мускулите му; цялата му снага изтръпна и в очите му заиграха пламъчета. Самият той не се различаваше от ония жени, които се нуждаят от присъствието на мъж, за да дадат воля на цялата си мощ. Само чувственото раздражение можеше да даде пълна сила на енергията му. Ловецът в него надуши тук плячка. Очите му предизвикателно търсеха погледа ѝ, който от време на време кръстосваше неговия с някаква святкаща неопределеност, поглеждайки встрани, но никога не му даваше ясен и открит отговор. Струваше му се също така понякога, че предугажда едно леко трепване на устните, като начало на усмивка, но всичко това беше несигурно и тъкмо тази несигурност го възбуждаше. Единственото, което му даваше малко надежда, беше това постоянно поглеждане встрани, защото то беше едновременно съпротива и смущение, а така също и странно старателният начин на разговор с детето, съобразен явно с някой наблюдател. Тъкмо нарочно изтъкваното спокойствие означаваше — той чувствуваше това — първото скрито безпокойство. Той също бе възбуден: играта беше започнала. Той нарочно продължи по-дълго вечерята си, приковаваше погледа си половин час почти неотстъпно към тази жена, докато изучи всяка черта на лицето ѝ, и невидимо докосна всяко място на великолепното ѝ тяло. Вън тежко падаше тъмнината, горите стенеха в детински страх, когато сега големите дъждовни облаци протегнаха към тях сивите си ръце, сенките надничаха все по-мрачни в залата и хората вътре изглеждаха все повече потиснати от мълчанието. Той забеляза, че под заплахата на тази тишина разговорът на майката с нейното дете ставаше все по-принуден, все по-изкуствен и скоро, чувствуваше той, щеше да свърши. Тогава той реши да направи един опит. Стана пръв и тръгна

бавно към вратата, като гледаше продължително навън, към пейзажа, встрани от нея. Пред вратата той изведнаж трепна, като че ли бе забравил нещо, и обърна бързо глава. И я изненада, че го следи с жив поглед.

Това го възбуди. Той почака в хола. Тя скоро се яви, хванала детето за ръка, прелисти пътем списанията и му показа няколко картини. Но щом баронът, сякаш случайно, пристъпи към масата, привидно също за да потърси някое списание, в действителност обаче за да надникне по-дълбоко във влажния блясък на нейните очи, а може би дори за да подхване разговор, тя се извърна, потупа леко сина си по рамото с думите: „Viens, Edgar! Au lit!”^[2] — и прошумя хладно край него.

Малко разочарован, баронът я проследи с поглед. Той разчиташе на познанството още същата вечер и рязкото ѝ оттегляне го разочарова, но накрая тази съпротива го възбуди и тъкмо несигурността разпали желанието му. Все пак той си намери партньор и можеше да започне играта.

[1] Млъкни най-после, Едгар! (Фр.) — Б.пр. ↑

[2] Хайде, Едгар! Трябва да си легнеш! (Фр.) — Б.пр. ↑

БЪРЗО ПРИЯТЕЛСТВО

Когато на следната сутрин слезе в хола, баронът видя там детето на хубавата непозната в усърден разговор с двете момчета от асансьора, на които показваше картини в една книга от Карл Май. Майка му я нямаше, навярно беше заета още с тоалета си. Едва сега баронът внимателно разгледа малкия. Той беше боязливо, неразвито, нервно момче на около дванайсет години, с несръчни движения и мрачно стрелкащи очи. Както повечето деца на тази възраст, то правеше впечатление на уплашено, като че ли са го изтръгнали от съня му и са го поставили внезапно в чужда среда. Лицето му не беше некрасиво, но още съвсем неизразително; изглеждаше, че борбата на мъжественото с детинското едва сега започваше — всичко в него беше още само замесено, но неоформено; нямаше нито една чиста линия, а само смесица от бледнина и неспокойство. Освен това то беше тъкмо в онази неизгодна възраст, когато децата никога не са добре облечени, когато ръкавите и панталоните висят отпуснати около слабите стави и още никаква вътрешна суетност не ги кара да се грижат за външността си.

Като шареше нерешително нагоре-надолу, момчето правеше доста жалко впечатление. Пречеше на всички. Ту биваше тласкано настрана от портиера, когато, изглежда, отегчаваше с всевъзможни въпроси, ту запречваше входа; навярно нямаше никакви приятелски връзки. В детската си потребност да бърбори то се стремеше да се сближи със служещите в хотела, които му отговаряха, когато имаха време, но веднага прекъсваха разговора, щом се появеше някой възрастен или трябваше да се върши нещо разумно. Баронът гледеше усмихнат и с интерес нещастното момче, което наблюдаваше любопитно всички и от което всички нелюбезно бягаха. Веднъж той улови един от тия любопитни погледи, но черните очи веднага се скриха боязливо в себе си, когато той ги издебна по време на търсенето им, и се прикриха зад спуснатите клепки. Това развесели барона. Момчето започна да го интересува и той се допита дали това дете,

което сигурно беше много страхливо, не би могло да му послужи като най-бърз посредник за сближаване. Във всеки случай реши да опита. Последва незабелязано момчето, което току-що бе излязло навън и в своята детска потребност от нежност милваше розовите ноздри на един бял кон, докато — то наистина нямаше късмет — и тук коларят го пропъди твърде грубо. Оскърбено и отегчено, то пак се засуети наоколо със своя празен и малко тъжен поглед. Тогава баронът го заприказва.

— Е, млади момко, харесва ли ти тук? — каза изведнъж той, старайки се да говори колкото е възможно по-радушно.

Детето силно се изчерви и боязливо впи очи в него, дръпна някак уплашено ръката си и започна смутено да се обръща наляво-надясно. За пръв път му се случваше непознат господин да започне разговор с него.

— Благодаря, доста — едва промълви то. Последната дума бе по-скоро преглътната, отколкото изречена.

— Чудно — засмя се баронът, — това място е толкова скучно, особено за млад човек като тебе. Какво правиш през целия ден?

Момчето беше все още твърде смутено и не можа веднага да отговори. Нима наистина този непознат елегантен господин търсеше да завърже разговор с него, от когото иначе никой не се интересуваше? Тази мисъл го направи едновременно страхлив и горд. То с мъка дойде на себе си.

— Чета, а освен това често се разхождаме. Понякога се возим на кола, мама и аз. Трябва да закрепна тук, бях болен. Затова трябва и много да стоя на слънце, така каза лекарят.

Последните думи то изрече вече доста уверено. Децата винаги се гордеят с някоя болест, защото знаят, че опасността удвоява значението им пред техните близки.

— Да, слънцето е добро нещо за млади господа като тебе, кожата ти ще почернее. Но ти не би трябвало цял ден да стоиш на едно място. Момчета като тебе би трябвало да тичат, да лудуват, пък и да правят малко пакости. Струва ми се, ти си много послушен, приличаш на домосед с тая голяма дебела книга под мишницата. Като си помисля какъв обесник бях аз на твоите години! Всяка вечер се връщах в къщи със съдрани панталони. Не бива човек да бъде прекалено послушен!

Детето, без да ще, се усмихна и това пропъди страха му. То с удоволствие би отговорило нещо, но всичко му се струваше твърде дръзко, твърде самонадеяно пред този мил непознат господин, който говореше така приятелски с него. То никога не е бивало палаво, а винаги малко стеснително и затова сега се обърка съвсем от щастие и срам. Така му се искаше да продължи разговора, а нищо не му хрумваше. За щастие в същия миг край тях мина голямото жълто бернардско куче на хотела, подуши и двамата с муцуната си и с удоволствие се остави да го погалят.

— Обичаш ли кучета? — запита баронът.

— О, много! Баба ми има едно във вилата си в Баден и когато отиваме да живеем там, то е по цял ден с мене. Но само през лятото, когато отиваме на гости там.

— Ние имаме у дома, в имението, струва ми се, двайсетина. Ако бъдеш послушен тук, ще ти подаря едно. Кафяво с бели уши, съвсем малко. Искаш ли?

Детето се изчерви от удоволствие.

— О, да.

Думите просто се изплъзнаха от устата му, пламенни и жадни. Но веднага след това то като че ли се изплаши и замислено промълви:

— Но мама няма да позволи. Тя казва, че не може да търпи кучета вкъщи. Създавали много ядове.

Баронът се усмихна. Най-сетне разговорът стигна до майката.

— Толкова строга ли е майка ти?

Детето размисли малко и погледна за миг към него, като че питаше дали може да довери всичко на този непознат господин. Отговорът беше предпазлив:

— Не, мама не е строга. Сега, понеже бях болен, тя ми позволява всичко. Може би ще ми позволи да имам и куче.

— Да я помоля ли аз?

— О, моля ви, сторете го! — възкликна момчето. — Тогава мама сигурно ще позволи. А как изглежда кучето? Има, бели уши, нали? Умее ли да носи апорт?

— Да, умее всичко.

Баронът неволно се усмихна, като видя горещите искри, които изскачаха бързо от детските очи. Първото смущение беше сломено из един път и страхливо задържаната буйност кипна. Предишното

стеснително, напласено дете се беше превърнало мигновено в палаво момче. „Да беше и майката такава — помисли неволно баронът, — така пламенна зад своя страх!“

Но детето не го остави вече на мира с нескончаемите си въпроси:

— Как се казва кучето?

— Каро.

— Каро! — възкликна детето.

То чувствуваше необходимост да се смее и да се радва на всяка дума, зашеметено от неочакваната случка, че някой пристъпва приятелски към него. Самият барон се учуди от бързия си успех и реши да кове желязото, докато е горещо. Той покани момчето да се разходи малко с него и бедното хлапе, жадуващо от седмици за другарско общуване, беше във възторг от тази покана. Без да мисли, то дърдореше всичко, което новият му приятел искаше да изтръгне от него с незначителни, уж случайни въпроси. Скоро баронът знаеше всичко за семейството, преди всичко, че Едгар е единствен син на виенски адвокат, вероятно от заможната еврейска буржоазия. А с ловки подпитвания той бързо се осведоми, че майката не се е изразила много възторжено за пребиваването им в Семеринг и се е оплакала от липсата на приятно общество; нещо повече, стори му се дори, че долавя в уклончивия начин, по който Едгар отговори на въпроса му дали майката обича бащата, че там не всичко е в ред. Той почти се засрами от лекотата, с която изтръгна всички тия малки семейни тайни из устата на простодушното момче, защото Едгар, горд, че нещо от това, което има да разкаже, може да заинтересува един възрастен, просто натрапваше доверието си на своя нов приятел. Детското му сърце биеше от гордост — разхождайки се, баронът бе сложил ръката си на рамото му, — че всички хора го виждат в такава близост с възрастен човек; лека-полека то забрави своето собствено детинство и бърбеше свободно и непринудено като пред връстник. Както се виждаше от разговора му, Едгар беше твърде умен, малко преждевременно зрял като повечето болнави деца, които често са били в обществото на възрастни, и с една забележително свръхчувствителна страст към привързаност или враждебност. Виждаше се, че няма спокойно отношение към нищо — за всеки човек или предмет то говореше или с възторг, или с омраза, която беше тъй силна, че то неприятно разкривяваше лицето си и то ставаше почти злобно и

грозно. Нещо диво и буйно, може би още като последица на неотдавна прекараната болест, придаваше фанатична жар на думите му и изглеждаше, че неговата непохватност не беше нищо друго освен трудно потискан страх от собствената му страстност.

Баронът спечели лесно доверието му. Не мина половин час и той вече държеше в ръцете си това горещо и неспокойно сърце. Наистина тъй неизказано лесно е да се мамят децата, тия наивници, чиято любов тъй рядко се търси. Той трябваше само да се пренесе сам в миналото си и детският разговор му стана тъй естествен, тъй непринуден, че момчето скоро го почувствува като равен на себе си и след няколко минути изгуби всяко чувство за разстояние. То се топеше от щастие, че в това самотно място внезапно е намерило приятел, и то какъв приятел! Забрави малките момчета във Виена, забрави тънките им гласчета и наивния им брътвеж, като че ли някакъв порой отнесе образите им в този нов час! Цялата му мечтателна страст принадлежеше сега на този нов приятел, на неговия голям приятел, и сърцето му се разтвори широко от гордост, когато на раздяла новият приятел го покани още веднъж да дойде пак утре сутринта и след това му помахаша с ръка отдалеко, също като брат. Тази минута беше може би най-хубавата в целия му живот. Толкова лесно е да се измами дете! Баронът се усмихна подир бягащото момче. Посредникът беше вече спечелен. Той беше сигурен, че момчето ще измъчва сега майка си, докато я изтощи, разказвайки й, ще повтаря всяка отделна дума — при това си спомняше със задоволство как умело бе вмъкнал няколко комплимента за нея, как винаги бе говорил само за „хубавата майка“ на Едгар. Той бе сигурен, че общителното момче няма да намери покой, докато не го сближи с майка си. Той самият нямаше нужда вече да мръдне пръста си, за да намали разстоянието между себе си и красивата непозната, можеше вече спокойно да мечтае и да се наслаждава на местността, защото знаеше, че две горещи детски ръце стряха за него моста към нейното сърце.

ТРИО

Планът, както се оказа след няколко часа, беше великолепен и успешен до най-малките подробности. Когато младият барон влезе в ресторанта, нарочно малко закъснял, Едгар скочи от стола, поздрави усърдно с щастлива усмивка и му махна с ръка. В същото време той дръпна майка си за ръкава и започна да ѝ говори бързо и възбудено, като сочеше открито към барона. Тя поруменя и смутено го смъмри за невъздържаното му поведение; но все пак погледна веднъж нататък, за да изпълни волята на момчето; баронът веднага схвана това като повод за почтителен поклон. Запознанството беше направено. Тя отвърна на поздрава, но наведе лицето си още по-ниско над чинията и през цялата вечеря старателно избягваше да погледне пак нататък. Едгар обаче гледаше неотстъпно натам и дори се опита да подхвърли гласно няколко думи — невъзпитаност, за която майка му енергично го смъмри. Когато привършиха вечерята, тя му даде да разбере, че трябва да отиде да спи; между него и майка му започна сега усърдно шепнене, крайният резултат от което беше, че тя отстъпи пред горещата му молба — да отиде на другата маса и да поздрави приятеля си. Баронът му каза две-три сърдечни думи, които отново избиха пламъци в очите на детето, и побъбра няколко минути с него. Внезапно обаче той ловко се изви, изправи се и се обърна към другата маса, поздрави малко смутената си съседка за умния ѝ и буден син, възхити се от предобеда, който прекарал тъй великолепно с него — Едгар слушаше, почервениял от радост и гордост, — и накрай се осведоми тъй подробно и с толкова много въпроси за здравето му, че майката беше принудена да отговаря. По този начин те непринудено поведоха продължителен разговор, слушан с наслада и някакво страхопочитание от момчето. Баронът се представи и му се стори, че звучното му име направи известно впечатление на суетната жена. Във всеки случай тя беше извънредно любезна към него, макар и без да накърни достойнството си, като дори рано се сбогува — заради малкия, както тя извинително добави.

Едгар буйно се възпротиви — не бил уморен, можел да остане буден цялата нощ. Но майката беше вече подала ръка на барона, която той почтително целуна.

Детето спа зле тази нощ. В него бушуваха блаженство и детско отчаяние. Защото днес в неговия живот беше се случило нещо ново. То за пръв път беше простряло ръка към съдбата на възрастните. То забрави още в полудрямката своето собствено детство и се видя изведнъж пораснало. Отгледано уединено и често боледуващо, досега то беше имало малко приятели. Нямаше пред кого да излива потребността си от нежности освен пред родителите си, които малко се грижеха за него, и пред слугите. И силата на една любов винаги се определя невярно, когато я преценяваме само по нейния повод, а не по предхождащото я напрежение — по оная глуха и тъмна празнина от разочарование и самотност, която дебне пред всички велики преживявания на сърнето. Тук бе чакало едно непосилно тежко, неизразходвано чувство и то се хвърли сега с разперени ръце към първия срещнат, който изглеждаше да го заслужава. Едгар лежеше в тъмнината, блажен и объркан, искаше да се смее, а плачеше. Защото той обичаше тоя човек, както никога не бе обичал нито един приятел, нито баща си и майка си, нито дори бог. Цялата незряла страст на предишните му години сграбчи образа на тоя човек, чието име той допреди два часа още не знаеше.

Но той беше доста умен, та не се почувствува угнетен от неочакваността и своеобразността на това приятелство. Това, което най-много го смущаваше, беше чувството за собствената му малоценност, за собствената му нищожност.

„Та достоен ли съм за него аз, малкото момче на дванайсет години, което още ходи на училище и вечер трябва да си ляга преди всички други? — измъчваше се той. — Какво съм аз за него, какво мога да му дам?“

Тъкмо тази мъчително почувствувана невъзможност да му покаже някак чувствата си го правеше нещастен. Инак, когато обикваше някой другар, първата му работа беше да подели с него няколкото малки скъпоценности в чекмеджето си: пощенски марки и камъни, наивното имущество на детството. Но всички тия неща, които до вчера още имаха голямо значение и рядка прелест за него, сега изведнъж му се сториха обезценени, глупави и окаяни. Та как би могъл

да предложи подобни работи на тоя нов приятел, комуто не дръзваше да отговори с интимното „ти“; имаше ли някакъв път, някаква възможност да му изрази чувствата си? Той усещаше все по-силно и по-силно мъката, че е малък, нещо половинчато, незряло, дете на дванайсет години, и никога досега не беше проклинал така яростно детската си възраст, никога не беше копнял така сърдечно — да се събуди друг, такъв, какъвто се виждаше в мечтите си: голям и силен, мъж, възрастен като другите.

В тия неспокойни мисли бързо се вплетоха първите пъстри блянове от тоя нов мир на възмъжаването. Най-сетне Едгар заспа с усмивка на устните, но все пак мисълта за утрешната среща подкопаваше съня му. Сепна се още в седем часа, от страх да не закъснее. Облече се бързо, поздрави в стаята ѝ учудената си майка, която инак с мъка го изкарваше из леглото, и се спусна надолу по стълбите, преди тя да успее да го запита нещо. До девет часа той нетърпеливо ходеше нагоре-надолу, забравил, че трябва да закуси, загрижен само за едно — да не накара приятеля си да го чака дълго време за разходката.

Най-сетне, в девет и половина, баронът слезе бавно с безгрижен вид. Разбира се, той отдавна бе забравил уговорената среща, но сега, когато момчето поривисто се спусна насреща му, той не можеше да не се усмихне на тая голяма страст и се показа готов да удържи своето обещание. Той пак взе под ръка момчето с лъчезарното лице и се поразходи малко с него, като отклони кротко, но настойчиво молбата му да започнат веднага общата си разходка. Изглеждаше, че той чака нещо, така поне свидетелствуваше погледът му, отправян нервно към вратите. Изведнъж той изопна снагата си. Майката на Едгар влезе, отвърна на поздрава му и се отправи дружелюбно към двамата. Тя се усмихна одобрително, когато ѝ съобщиха за планираната разходка, премълчана от Едгар като нещо твърде скъпо, и скоро прие поканата на барона да тръгне с тях.

Едгар веднага се навъси и прехапа устни. Как се случи тя да дойде тъкмо сега? Тази разходка принадлежеше само на него и ако той беше представил своя приятел на майка си, то това беше само любезност от негова страна, но още не означаваше, че ще го дели с нея. В него трепна нещо като ревност, когато забеляза приветливостта на барона към майка му.

После тримата отидоха на разходка и опасното чувство за важността и внезапната му значимост бяха подхранвани у детето от очебийния интерес, който двамата му посвещаваха. Едгар беше почти изключително предмет на разговора, при което майката, с малко неискрена загриженост, говореше за неговата бледнина и нервност, а баронът усмихнато отричаше това и се възхищаваше от миловидността на своя „приятел“, както той го наричаше. Това беше най-хубавият час в живота на Едгар. Той имаше права, които никога досега през цялото му детство не му бяха признавани. Той можеше да взема участие в разговора, без някой веднага да го смъмри да мълчи, можеше дори да изказва всевъзможни неуместни желания, за които досега винаги беше нахокван. И нямаше нищо чудно в това, че в него започна буйно да се разраства измамливото чувство, че е възрастен. В светлите му мечти детството лежеше вече зад него като захвърлена, отесняла дреха.

На обед баронът прие поканата на все по-любезната Едгарова майка да дойде на тяхната маса. Досегашното *vis-à-vis* се превърна в седене един до друг, познанството — в приятелство. Триото беше в ход и трите гласа — на жената, на мъжа и на детето — се сляха в чисто съзвучие.

НАПАДЕНИЕ

На нетърпеливия ловец се струваше, че е време вече да се приближи до дивеча си. Фамилиарното тригласие в тая работа не му харесваше. Наистина беше много мило, когато тримата весело си приказваха, но не да си приказва беше неговото намерение. И той знаеше, че когато официалността играе на криеница с похотливостта, винаги забавя еротичното между мъжа и жената, угасява жарта на словата и пламъка на пристъпа. Разговаряйки, тя не биваше никога да забравя неговото действително намерение, което тя — в това той беше сигурен — бе схванала вече.

Имаше голяма вероятност, че неговите старания пред тази жена няма да бъдат напразни. Тя беше в ония решителни години, когато жената започва да съжалява, че е останала вярна на съпруг, когато действителност никога не е обичала, и когато пурпурният залез на нейната хубост още ѝ позволява да направи бързо последния избор между майчиното и женското чувство. Животът, който отдавна вече ѝ се е струвал утвърден, се превръща в тая минута още веднъж във въпрос, магнитната стрелка на волята потреперва за сетен път между надеждата за еротични изживявания и окончателното примирение. Жената трябва да вземе тогава опасното решение дали да заживее своята собствена съдба или тази на децата си, дали да бъде жена или майка. И на барона, проникателен в тия неща, се стори, че забелязва в нея тъкмо това опасно колебание между жизнената страст и саможертвата. Тя винаги забравяше в разговора да спомене съпруга си, който, изглежда, задоволяваше само нейните външни потребности, но не и снобизма ѝ, подхранван от достолепния ѝ начин на живот, а за детето, вътре в себе си, тя знаеше собствено твърде малко. Някаква сянка от скука, нещо като меланхолия в тъмни очи, прибулваше живота ѝ и прикриваше чувствеността ѝ.

Баронът реши да действа бързо, но същевременно да избягва всеки признак на бързане. Напротив, искаше, както въдичарят подръпва примамливо въдицата, да покаже от своя страна външно

равнодушие към това ново приятелство, искаше да накара да го търсят, докато в действителност той търсеше. Реши да показва известно високомерие, да подчертава рязко различието в социалното им положение; блазнеше го мисълта да може да спечели това пищно, възпълно, хубаво тяло само посредством изтъкване на своето високомерие, посредством външността си, посредством звучното си аристократично име и студените си маниери.

Пламенната игра започна вече да го възбужда и затова той си наложи предпазливост. Прекара следобед в стаята си с приятното съзнание, че е търсен, а отсъства. Това отсъствие обаче не бе забелязано толкова от оная, към която всъщност беше насочено, а се превърна в мъчение за бедното момче. Целия следобед Едгар се чувствуваше безкрайно безпомощен и изоставен, със свойствената на момчетата упорита вяръност той неотстъпно чакаше своя приятел и часовете му се сториха безкрайни. Струваше му се, че ще накърни приятелството, ако си отиде или ако направи нещо сам. Обикаляше напусто коридорите и колкото по-късно ставаше, толкова повече неговото сърце се пълнеше със злочестина. Неспokoйната му фантазия рисуваше вече някакво нещастие или несъзнателно нанесено оскърбление и той едва не заплака от нетърпение и страх.

И когато вечерта баронът се яви на масата, бе посрещнат с грейнало лице. Едгар скочи, без да обърне внимание на предупредителния вик на майка си и учудването на другите хора, хвърли се буйно върху му и увисна със слабите си ръце на гърдите му.

— Къде бяхте? Къде сте били? — извика бързо той. — Търсихме ви навсякъде.

Майката се изчерви при това неприятно намесване и на нейната личност и каза доста строго:

— Sois sage, Edgar! Assieds-toi!^[1] (Тя винаги говореше на френски с него, макар че не владееше много добре този език и при по-сложни обяснения лесно губеше почва под краката си.)

Едгар се подчини, но не престана да разпитва барона.

— Не забравяй обаче, че господин баронът може да върши каквото си иска. Може би нашето общество го отегчава.

Този път тя самата вмъкна и себе си в разговора и баронът почувствува с радост, че този укор чакаше някакъв комплимент.

Ловецът в него се събуди. Той беше опиянен, възбуден, че така скоро беше намерил тук истинската диря, че чувствава дивеча съвсем близко пред куршума си. Очите му заблестяха, кръвта кипна леко в жилите му и думите започнаха просто да извират от устните му, неочаквано за него самия. Като всеки човек със силни еротични заложби, той ставаше двойно по-добър, двойно по-смел, когато знаеше, че се харесва на жени, така както някои актьори се разпалват едва тогава, когато почувствуват, че са увлекли зрителите, дишащата маса пред себе си. Минаваше за добър разказвач, надарен с пластични образи, но днес — докато говореше, изпи няколко чаши шампанско, поръчано от него в чест на новото приятелство — надмина себе си. Разказваше за лова в Индия, на който присъствувал като гост на един приятел от висшата английска аристокрация, подбирайки умело темата, която беше съвсем незаангажираща, но, от друга страна, чувствуваше как екзотичните и непостижими неща възбуждаха тая жена. Но той очарова преди всичко Едгар, чиито очи горяха от възторг. Момчето забрави да яде, да пие и не снемаше погледа си от устните на разказвача. То никога не беше се надявало, че действително ще срещне човек, преживял тия страхотни неща, за които то бе чело в книгите си: лов на тигри, смугли хора, индуси и джагернати, страшното колело, което погребваше хиляди люде под спиците си. Никога досега не бе вярвало, че такива хора наистина съществуват, както не бе вярвало в приказните страни, и тази секунда разкри пред него за пръв път някакво велико чувство. То не сваляше погледа си от своя приятел и гледаше втренчено със затаен дъх тия ръце пред себе си, които са убили тигър. Когато се осмеляваше да запита нещо, гласът му прозвучаваше трескаво-възбуден. Бързата му фантазия неотстъпно рисуваше вълшебни картини към разказите, то виждаше приятеля си седнал върху слон с пурпурен чапрак, отляво и отдясно смугли мъже със скъпи тюрбани и после изведнъж тигъра, който изскача озъбен из джунглата и забива ноктите на лапите си в хобота на слона. Сега баронът разказваше нещо още по-интересно — как хитро се ловели слонове, като със стари, опитомени животни се примамвали младите, диви и буйни слончета в оградите; от очите на детето изскачаха искри. И в този миг внезапно — стори му се, като че ли пред него блесна нож — майка му погледна часовника и каза:

— Neuf heures! Au lit!^[2]

Едгар побледня от ужас. За всички деца изпращането да спят е страшна дума, защото е явно унизяване пред възрастните, признание, белег на детинство, на това, че са малки, на детската необходимост от сън. И колко страшен беше позорът в този най-интересен момент, когато трябваше да изпусне такива нечувани неща!

— Мамо, остави ме да чуя и това само, за слоновете, само това!

Той беше готов да почне да се моли, но бързо съзна новото си достойнство на възрастен. Направи само един-единствен опит. Но майка му беше днес забележително строга.

— Не, късно е вече. Качи се горе! *Sois sage*, Едгар. Аз ще ти разкажа после подробно всички истории на господин барона.

Едгар се поколеба. Друг път майка му винаги го отвеждаше в леглото. Но той не искаше да проси пред приятеля си. Детинската му гордост искаше да придаде известна доброволност на това жалко отстъпление.

— Наистина, мамо, ще ми разкажеш всичко, всичко! За слоновете и за всичко друго!

— Да, дете мое.

— И то веднага! Още днес!

— Да, да, но сега иди да спиш. Тръгвай!

Едгар се учуди сам на себе си, че може да подаде ръка на барона и на майка си, без да поруменее, макар че ридания задавяха гърлото му. Баронът го дръпна приятелски за косата и това предизвика усмивка върху изопнатото му лице. Но след това той веднага избърза към вратата, инак те щяха да видят едрите сълзи, които се стичаха по бузите му.

[1] Бъди умен, Едгар! Седни! (Фр.) — Б.пр. ↑

[2] Девет часът! Трябва да си легнеш! (Фр.) — Б.пр. ↑

СЛОНОВЕТЕ

Майката остана още малко с барона долу на масата, но те не говореха вече за слонове и за лов. След като момчето ги напусна, в разговора им се вмъкна някакво леко напрежение, някакво бързокрило смущение. Накрая те минаха оттатък в хола и седнаха в един ъгъл. Баронът беше по-ослепителен от всякога, тя самата леко разпалена от няколкото чаши шампанско и поради това разговорът скоро взе опасен характер. Всъщност баронът не можеше да се нарече хубав, но беше млад, изглеждаше твърде мъжествен със своето матово, енергично момчешко лице с късо остригана коса и я очароваше с бодрите си, почти невъздържани движения. Тя го гледаше сега с удоволствие отблизо и не се страхуваше вече от погледа му. Но лека-полека в думите му се промъкна дързост, която я обърка малко, която тя усети като посягане към тялото ѝ, опипване и пак оставяне, някакво непонятно жадуване, което заля с кръв страните ѝ. Но след това той отново започна да се смее леко, непринудено, момчешки и това придаде на всичките му дребни желаниа леката привидност на детинска шега. Понякога ѝ се струваше, че би трябвало рязко да отблъсне някоя дума, но кокетна по природа, тези малки похотливи загатвания само я възбуждаха да чака нещо повече. И увлечена в смелата игра, тя даже се опита накрая да му подражава. Подхвърляше малки, бегли обещания на погледите му, отдаваше се вече в думи и движения, нямаше нищо против сядането му по-близо до нея, близостта на гласа му, чийто дъх усещаше понякога топъл и тръпнец по раменете си. Като всички играчи, те забравиха времето и толкова се потопиха в палещия разговор, че изплашено трепнаха, когато в полунощ холът започна да тъмнее.

Тя веднага скочи, подчини се на първата уплаха, и изведнъж почувствува колко далеч се бе осмелила да отиде. Иначе тя не се боеше от играта с огъня, но възбуденият инстинкт ѝ подсказваше сега, че тази игра твърде скоро щеше да стане сериозна. Тя откри изтръпнала, че не се чувствува вече напълно сигурна, че нещо вътре в нея започна да се

плъзга боязливо, повлечено от ужасен вихър. В главата ѝ също така бушуваше някакъв вихър от страх, от вино и пламенни слова, обзе я някакъв глупав, безсмислен страх, онзи страх, който бе изпитвала няколко пъти вече в такива опасни секунди на своя живот, но никога досега така шеметно и неотразимо.

— Лека нощ, лека нощ. До утре сутринта — каза бързо тя и искаше да побегне.

Да побегне не толкова от него, колкото от опасността на тази минута и от тая нова, странна несигурност в самата нея. Но баронът задържа с кротко насилие подадената му за сбогуване ръка и я целуна с треперещи устни не само — от почителност — един-единствен път, а четири или пет пъти, от нежните върхове на пръстите нагоре чак до лакътя, при което тя усещаше върху опакото на ръката си гъдела на неговите остри мустаци като леки студени тръпки. Някакво топло и смутно чувство пропълзя оттам в кръвта, цялото ѝ тяло бе обзето от някакъв палещ страх, който започна да бие застрашително в слепите ѝ очи, главата ѝ пламтеше, страхът, безсмисленият страх се разля сега по цялото ѝ тяло и тя бързо отдръпна ръката си.

— Останете още малко — прошепна баронът.

Но тя беше се спуснала вече с някаква непохватна бързина, която явно издаваше страха и смущението ѝ. В нея имаше вече оная възбуда, която другият желаше, тя чувствуваше как всичко в нея беше объркано. Подгони я жестокият парлив страх, че мъжът зад нея може да я последва и да я улови, но същевременно, още докато бягаше, тя съжаляваше, че той не го стори. В този час трябваше да стане това, за което тя от години несъзнателно копнееше — авантюрата, близкият лъх на която страстно обичаше, но от която винаги досега бягаше в последния миг, великата и опасна авантюра, не само мимолетният, възбудителен флирт. Но баронът беше твърде горд, за да гони една благоприятна секунда. Той беше твърде сигурен в своята победа, за да похити тая жена в една слаба, зашеметена от виното минута; напротив, само борбата и отдаването в пълно съзнание възбуждаше този изтънчен играч. Тя не можеше да му избяга. Той виждаше, че горещата отрова вече се разлива в жилите ѝ.

Горе на стълбите тя се спря и притисна с ръка задъханото си сърце. Трябваше да почине една секунда. Нервите ѝ не издържаха. От гърдите ѝ се изтръгна въздишка — наполовина успокоение, че е

избягнала една опасност, наполовина съжаление; но всичко това беше объркано и се носеше в кръвта ѝ само като някакво леко замайване. С полузатворени очи, сякаш беше пияна, тя напипа вратата си и дълбоко въздъхна, когато най-сетне улови студената дръжка. Едва сега се почувствува в безопасност!

Тя бутна тихо вратата навътре в стаята, но още следната секунда се дръпна уплашена назад. Нещо беше мръднало в тъмното дъно на стаята. Разстроените ѝ нерви изведнъж се изопнаха, искаше да извика за помощ, но отвътре се разнесе тих, съвсем сънлив глас:

— Ти ли си, мамо?

— За бога, какво правиш тук? — Тя се спусна към дивана, върху който лежеше свит на кълбо Едгар, току-що разбуден.

Първата ѝ мисъл беше, че детето е болно или се нуждае от помощ.

Но Едгар каза, още съвсем сънлив и с лек укор:

— Чаках те толкова дълго и най-сетне съм заспал.

— Но защо?

— Заради слоновете.

— Какви слонове?

Чак сега разбра. Та нали беше обещала на детето да му разкаже още днес всичко за лова и приключенията. И ето момчето се е промъкнало в стаята ѝ, това наивно, още детински разсъждаващо момче, чакало я е със сигурна вяра да се върне и най-сетне е заспало. Тая чудатост я възмути. Или всъщност тя усещаше гняв срещу себе си, усещаше някакво леко нашепване за вина и срам, което тя искаше да заглуши.

— Върви веднага в леглото си, невъзпитан хлапак! — кресна му тя.

Едгар я погледна слисано. Защо толкова му се гневи, нищо не ѝ е сторил. Но това слисване раздразни още повече възбудената вече жена.

— Върви веднага в стаята си! — извика разярена тя, защото съзна, че е несправедлива.

Едгар излезе, без да каже дума. Всъщност той беше страшно изморен и само усещаше, объркан от потискащата мъгла на съня, че майка му не беше удържала някакво обещание и че по някакъв начин беше лоша спрямо него. Но не се възбунтува. Умората беше притъпила

всичко в него: а освен това много се ядосваше, че беше заспал тук, вместо да чака буден.

„Също като някакво малко дете“ — каза си той възмутен, преди сънят да го обори отново.

Защото от вчера мразеше собственото си детство.

ПРЕСТРЕЛКА

Баронът спа зле. Винаги е опасно да се ляга след прекъснатата авантюра: спокойната нощ, изпълнена със страшни и тежки сънища, скоро го накара да се разкае, че не е уловил тая минута изведнъж твърдо. Когато на сутринта слезе долу, още замаян от сън и недоволство, момчето изскочи насреща му от едно скривалище, прегърна го въодушевено и започна да го измъчва с хиляди въпроси. То беше щастливо, че пак може да има, поне за една минута, големия си приятел само за себе си и няма да бъде принудено да го дели с майка си. То го помоли буйно да разказва занаяд само на него, не и на майка му, понеже въпреки обещанието си тя не му разправила нищо от всички ония чудновати неща. Обсипа със стотици отегчителни детинщини своя неприятно стреснат приятел, който не беше в състояние да скрие неразположението си. Освен това то примесваше в тия въпроси бурни засвидетелствувания на своята обич, щастливо, че пак може да бъде насаме със своя тъй дълго търсен и от зори очакван приятел.

Баронът отговаряше намусено. Това вечно дебнене на детето, нелепостта на въпросите му, както изобщо цялата тази нежелана страст започнаха да го отегчават. Беше се уморил вече да обикаля по цял ден наоколо с това дванайсетгодишно момче и да бръщолеви с него безсмислици. Сега не искаше нищо друго, освен да кове желязото, докато е горещо, и да пипне майката сама, което обаче поради нежелателното присъствие на детето ставаше проблематично. Завладя го първото неудоволствие от тази непредпазливо събудена нежност, тъй като в момента не виждаше никаква възможност да се отърве от прекалено привързания си приятел.

Все пак трябваше да опита. До десет часа, часа, който беше уговорил с майката за разходка, той нехайно остави момчето да го залисва с припрения си брътвеж, вместише понякога една-две думи в разговора, за да не го оскърби, но в същото време прелистваше вестника. Най-сетне, когато голямата стрелка застана почти отвесно,

той помоли Едгар, сякаш внезапно спомнил си, да прекоси за един миг вместо него до другия хотел и да запита дали граф Грундхайм, братовчед му, вече е пристигнал.

Нищо неподозиращото дете, блажено, че най-сетне може да услужи с нещо на приятеля си и гордо в достойнството си на пратеник, скочи веднага и се спусна така лудо по пътя, че хората учудено се загледаха подире му. А то искаше да покаже колко е пъргаво, когато му се поверява някаква поръчка. Там му казаха, че графът още не е пристигнал, дори не е известил пристигането си до този час. То отново се спусна стремглаво назад, за да съобщи това. Баронът обаче не беше вече в хола. Тогава похлопа на вратата на стаята му — напразно! Обезпокоено, то обиколи всички помещения, салона за музика и кафенето, после възбудено изтича за майка си, за да поиска от нея сведения: но и нея я нямаше. Портиерът, към когото най-сетне отчаяно се обърна, му каза, за голямо негово смайване, че двамата излезли преди няколко минути заедно!

Едгар зачака търпеливо. Неговото безгрижие не подозираше нищо лошо. Те не могат да се бавят много, беше сигурен в това, защото баронът трябваше да знае дали е дошъл графът. Времето обаче простираше широко часовете си и той бе обзет от леко безпокойство. Изобщо от деня, в който този непознат, прелъстителен човек се беше вмъкнал в неговия малък, безгрижен живот, детето беше през целия ден напрегнато, терзано и смутено. В един тъй нежен организъм, какъвто е детският, всяка страст отпечатва следите си като в мек восък. Нервното треперене на клепките отново се появи, сега дори детето изглеждаше по-бледно. Едгар продължаваше да чака и да чака, отначало търпеливо, после силно възбуден и накрая готов всеки миг да заплаче. Но все още не проявяваше никакво подозрение. Сляпото му доверие в този чуден приятел предполагаше някакво недоразумение, започна да го мъчи таен страх, че може би не е разбрал правилно поръчката.

Но колко странно беше, че сега, когато най-сетне се върнаха, те продължаваха весело да бърбят и съвсем не се показаха удивени. Изглеждаше, като че ли съвсем не са почувствували отсъствието му.

— Ние излязохме, като се надявахме, че ще те срещнем по пътя, Еди — рече баронът, без да се осведоми за поръчката.

А когато детето, съвсем изплашено, че може би са го търсили напразно, започна да се къльне, че е тичало само по главния път, и поиска да узнае коя посока са избрали те, майка му кратко пресече разговора:

— Добре, добре! Децата не бива да приказват много.

Едгар почервения от яд. Тя вече за втори път така мизерно го унижаваше пред приятеля му. Защо правеше тя това, защо винаги се опитваше да го представи като дете, каквото той — беше убеден в това — отдавна вече не беше? Навярно тя му завиждаше за този приятел и кроеше планове да го привлече към себе си. Да, и сигурно тя е повела барона нарочно по друг път. Но той няма да позволи такова незачитане, ще види тя! Беше готов вече да се опълчи срещу нея. И Едгар реши да не говори днес на масата нищо с нея, а само с приятеля си.

Но това му излезе скъпо. Стана нещо, което най-малко беше очаквал: опълчването му остана незабелязано. Нещо повече, те като че ли дори не виждаха и него самия, него, който до вчера беше средоточие на техния разговор. Те говореха над него, шегуваха се и се смееха, като че ли той беше паднал под масата. Кръвта бликна в бузите му, в гърлото му заседна буца, която го задушаваше. Той съзна с ужас своето страшно безсилие. Трябваше, значи, да седи спокойно тук и да гледа как неговата майка му отнема приятеля, единствения човек, когото той обичаше, и не можеше да се брани другояче освен с мълчание? Струваше му се, че трябва да се изправи и внезапно да удари с двата си пестника по масата. Само за да го забележат. Но се съдържа, остави само вилицата и ножа си и не взе нито залък повече. Но те дълго време не забелязаха и това упорито постене, чак при последното ястие майката видя това и го запита да не би да не се чувства добре.

„Отвратително — помисли си той, — винаги мисли само дали не съм болен, всичко друго ѝ е безразлично.“

Отвърна късо, че няма апетит, и тя се задоволи с това. Нищо, нищо не можеше да ги принуди да му обърнат внимание. Баронът, изглежда, го беше забравил, не отпрати поне един-единствен път някоя дума към него. В очите му бликваха вече все по-горещи и по-горещи сълзи и той трябваше да приложи обикновената детска хитрост — да вдигне бързо салфетката си, преди някой да е съгледал сълзите, които

се стичаха по бузите му и мокреха солено устните му. Въздъхна облекчено, когато яденето свърши.

По време на обяда майка му беше предложила да отидат заедно с кола до Мария-Шуц. Едгар беше чул това със стиснати между зъбите устни. Дори една минута, значи, не искаше тя да го остави насаме с приятеля му. Но омразата му кипна още по-буйно, когато на ставане тя му каза:

— Едгар, ти съвсем ще забравиш училището. Би трябвало да останеш един път у дома и да преговориш уроците си.

Той наново сви малкия си детски пестник. Тя винаги се стремеше да го унизи пред приятеля му, винаги напомняше открито, че е още дете, че трябва да ходи на училище и само от снисхождение го допускат между възрастните. Този път обаче намерението ѝ прозираше твърде ясно. Той не отговори, а просто обърна гръб.

— Аха, пак се оскърби — каза усмихнато тя и после се обърна към барона: — Нима е толкова лошо, ако поработи един час?

И тогава — в сърцето на детето нещо изстина и се смрази — баронът, той, който се наричаше негов приятел, той, който му се подиграваше, че е домосед, рече:

— Хм, един или два часа наистина не биха му навредили.

Предварително ли бяха се наговорили така? Действително ли двамата се съюзили против него? В погледа на детето пламна гняв.

— Татко ми забрани да уча тук, татко иска аз да закрепна тук — тръсна то с цялата гордост от болестта си, вкопчвайки се отчаяно в думите, в авторитета на баща си. То изрече това като заплаха. И което беше най-забележително: изглежда, че думите му действително събудиха у двамата неудоволствие. Майката погледна встрани и започна нервно да барабани с пръсти по масата. Между тях се разстла мъчително мълчание.

— Както искаш, Еди — каза накрай баронът с принудена усмивка. — Аз няма да държа изпити, отдавна съм скъсан по всичко.

Едгар обаче не се усмихна на тая шега, а само го погледна с изпитателен, страстно проницателен поглед, като че искаше да стигне до дълбините на душата му. Какво ставаше? Нещо се беше променило между тях, а детето не знаеше защо. Очите му започнаха да се движат

неспокойно. В сърцето му удряше бързо някакъв малък чук: първото подозрение.

ОГНЕНА ТАЙНА

„Какво ги промени така? — размисляше детето, седнало в колата срещу двамата. — Защо не са вече към мене такива, каквито бяха порано? Защо мама винаги отбягва погледа ми, когато я погледна? Защо той винаги се стреми пред мене да пуска шеги и да се прави на смешник? И двамата не приказват вече с мене така, както вчера и завчера, струва ми се, че лицата им са станали други. Устните на мама са днес много червени, сигурно ги е боядисала. Досега не бях виждал това у нея. А той непрекъснато бърчи чело като обиден. Та аз не съм им сторил нищо, не съм казал нито дума, която би могла да ги разсърди! Не, аз не съм причина за това, защото те самите се държат другояче един към друг, не както преди. Имат вид, като че ли са направили някоя пакост, която не смеят да си признаят. Не бърбят вече весело като вчера, не се и смеят, смутени са, крият нещо. Между тях има някаква тайна, която аз трябва да издира на всяка цена. Аз я знам отдавна, сигурно е същата, заради която винаги ми заключват вратата, за която се говори в книгите и в оперите, когато мъжете и жените пеят един срещу друг с разперени ръце, прегръщат се и после пак се отблъскват. Сигурно е нещо като онова с моята учителка по френски, която се държеше тъй лошо с татко и после я изпъдиха. Всички тези неща имат връзка помежду си, чувствавам това, но не зная още каква. О, ако можех да я узная, ако най-сетне можех да узная тая тайна, ако можех да пипна тоя ключ, който отваря всички врати, и да престана да бъда вече дете, от което крият и премълчават всичко, да стана мъж, който не позволява повече да го залъгват и мамят! Сега или никога! Аз ще изтръгна от тях тая страшна тайна.“

Върху челото му се издълба бръчка, слабичкото дванайсетгодишно момче изглеждаше почти старо сега, когато размишляваше сериозно вгълбен в себе си, без да хвърли поне един-единствен поглед към местността, разгърнала се в ярки багри наоколо — планините с чистата зеленина на иглолистните гори, долините в още нежния блясък на закъснялата пролет. Той поглеждаше

непрекъснато само двамата отпреде си върху задните места на колата, като че ли би могъл с тия палещи погледи да изтръгне като с кука тайната из блещукащите дълбини на очите им. Нищо не изостря интелигентността така, както страстното подозрение, нищо не разгръща възможностите на един незрял интелект така, както дирята, която води в тъмнината. Понякога само една-единствена тънка врата отделя децата от онзи мир, който ние наричаме действителен, и един случаен полъх на вятъра я отваря пред тях.

Едгар се почувствува изведнъж тъй осезателно близко до незнайното, до великата тайна, както никога по-рано; той я усещаше непосредствено пред себе си, наистина още заключена и неразгадана, но близка, съвсем близка. Това го възбуди и му вдъхна внезапна, тържествена сериозност. Защото той несъзнателно предусещаше, че стои на края на детството си.

Двамата отсреща чувствуваха някаква глуха съпротива пред себе си, без да подозират, че тя изхожда от момчето. Те се чувствуваха неловко и притеснени, принудени да бъдат трима в колата. Двете очи насреща им, с тъмно припламващата в тях жар, ги възпираха. Те едва се осмеляваха да говорят, да поглеждат. Сега не смогваха вече да се върнат към предишния лек, салонен разговор, защото бяха вече твърде заплетени в тона на пламенните интимности, на онези опасни слова, и които ласкаещата порочност трепери от тайни докосвания. Разговорът им постоянно се натъкваше на празнини и спънки. Спираше, опитваше се отново да тръгне, но пак се препъваше в упоритото мълчание на детето.

Особено за майката неговото злобно мълчание беше цяло бреме. Тя предпазливо го погледна отстрани и се изплаши, когато неочаквано в начина, по който детето беше прехапало устните си, за първи път съзря прилика с мъжа си, когато се раздражеше или ядосаше. Беше ѝ неприятна мисълта, че ѝ напомня за нейния мъж тъкмо сега, когато играеше на криеница с една авантюра. Детето ѝ изглеждаше като призрак, като пазач на съвестта, двойно непоносим тук, в тая тясна кола, на десет педи отсреща, с неговите подвижни тъмни очи и дебненето зад бледото му чело. В същия миг Едгар внезапно погледна нагоре, за секунда. Веднага и двамата сведоха очи: усетиха, че се дебнат, за пръв път в живота си. Досега бяха се доверявали сляпо един на друг, но сега нещо беше се изправило между майката и детето, нещо

беше се изменило внезапно между нея и него. За пръв път в живота си започнаха да се наблюдават, да разделят една от друга съдбите си, изпълнени вече и двамата със скрита взаимна омраза, която беше още твърде нова, за да се осмелят да я признаят сами пред себе си.

Тримата въздъхнаха облекчено, когато конете спряха отново пред хотела. Това бе един провален излет, всички го чувствуваха, но никой не дръзна да го каже. Едгар скочи пръв от колата. Майка му се извини с главоболие и бързо се качи горе. Тя беше уморена и искаше да остане сама. Едгар и баронът останаха назад. Баронът плати на кочияша, погледна часовника си и тръгна към хола, без да обръща внимание на момчето. Мина край него със своя елегантен, строен гръб, с тази ритмична, леко люлееща се походка, която тъй много очароваше детето и на която то още вчера се опита да подражава. Отмина го, просто го отмина. Навярно беше забравил момчето и го остави да стои до кочияша, до конете, като че ли нямаше нищо общо с него.

Нещо в Едгар се скъса на две, когато го видя да отминава така, него, когото въпреки всичко той все още боготвореше. Отчаяние бликна в сърцето му, когато той го отмина, без да го докосне с връхната си дреха, без да му каже нито дума, нему, който не се чувствуваше виновен в нищо. Трудно задържаното търпение се скъса, изкуствено подигнатото бреме на достойнството падна от твърде тесните му рамена и той отново стана дете, малък и смирен като вчера и като преди. Мимо волята му нещо го теглеше напред. Той тръгна с бързи и треперещи крачки подир барона, препречи пътя му тъкмо когато той искаше да се качи по стълбите и каза сподавено, с трудно възпирани сълзи:

— Какво ви сторих, та не ми обръщате вече никакво внимание? Защо сега сте все такъв с мене? А и мама? Защо гледате винаги да ме отпратите? Досаден ли съм ви, или ви сторих нещо?

Баронът се стресна. В тоя глас имаше нещо, което го смути и разнежи. Обзе го състрадание към невинното момче.

— Еди, ставаш глупав! Бях само в лошо настроение днес. А ти си мило момче, което аз наистина обичам.

При това той го дръпна силно два-три пъти за косата, но с полуотвърнатото лице, за да не бъде принуден да гледа тия големи, влажни, умоляващи детски очи. Комедията, която играеше, започна да става мъчителна. Всъщност той се срамуваше вече, че си беше поиграл

тъй безочливо с обичта на това дете, и този тънък глас, разтърсван от дълбоки ридания, му причиняваше болка.

— Качи се сега горе, Еди, довечера пак ще бъдем добри един към друг, ще видиш — каза той примирително.

— Но вие няма да позволите мама веднага да ме отпрати горе, нали?

— Не, не, Еди, няма да позволя — усмихна се баронът. — Качи се сега горе, аз трябва да се облека за вечерята.

Едгар си отиде ощастливен за миг. Но скоро чукът в сърцето му започна отново да се движи. От вчера той беше остарял с години; един чужд гост, подозрението, беше заседнало сега здраво в детските му гърди.

Той чакаше. Касаеше се за едно решително изпитание. Седяха заедно на масата. Стана девет часът, но майка му не го изпрати да си легне. Той започна дори да се безпокои. Защо го оставяше тъкмо днес тъй дълго тук, тя, която инак беше толкова точна? Да не би пък баронът да ѝ е издал неговото желание и разговора им? Внезапно го обзе палещо разкаяние, че днес беше се затичал подире му със своето напълно доверчиво сърце. В десет часа майка му внезапно се изправи и се сбогува с барона. И странно, той също не изглеждаше никак учуден от това ранно ставане и не се опита както всеки друг път да я задържи. Чукът в гърдите на детето заудря все по-силно.

Изпитанието щеше да бъде тежко. Той също се престори, че не подозираше нищо, и последва майка си към вратата, без да ѝ противоречи. Но там изведнъж вдигна очи. И действително: в същата секунда той улови един усмихнат поглед, който беше отправен над главата му от нея точно към барона, поглед на споразумение, на някаква тайна. Значи, баронът го беше издал. Затова, значи, станаха рано от масата: той трябваше да бъде приспан, сигурно успокоен, за да не се изпречи утре отново на пътя им.

— Подлец! — промълви той.

— Какво каза? — запита майка му.

— Нищо — процеди той през зъби.

И той имаше сега своя тайна. Тя се наричаше омраза, безпределна омраза към двамата.

МЪЛЧАНИЕ

Безпокойството на Едгар беше вече преминало. Най-сетне и той изпитваше вече чисто, бистро чувство: омраза и открита враждебност. Сега, когато беше сигурен, че има пречки, събирането с тях се превръщаше за него в жестоко, сложно сладострастие. Беше блажен при мисълта, че им пречи, че най-сетне се опълчва срещу тях с цялата огромна мощ на своята враждебност. Показа зъбите си най-напред на барона. Когато същият сутринта слезе долу и минавайки, го поздрави сърдечно със: „Здравей, Еди“, Едгар не стана от фотьойла и без да го погледне, изръмжа сурово: „Добро утро.“

— Слезе ли вече майка ти?

Едгар се загледа във вестника.

— Не знам.

Баронът се стъписа. Какво е пък това сега?

— Какво, зле ли спа, Едгар?

Шегата трябваше да му помогне както винаги досега. Но Едгар пак му подхвърли едно презрително „не“ и отново се задълбочи във вестника.

— Глупаво момче! — промълви баронът на себе си, сви рамене и тръгна нататък.

Враждата беше обявена.

И спрямо майка си Едгар беше хладен и вежлив. Той спокойно отклони несръчния опит да го отпрати на тенискорта. Усмивката, играеща открито върху устните му и леко разкривена от огорчение, показваше, че няма вече да допусне да го мамят.

— Предпочитам да се разходя с вас, мамо — каза той с престорена любезност и я погледна в очите.

Този отговор явно не й хареса. Тя се поколеба малко и изглеждаше, че търси нещо.

— Почакай ме тук — реши най-сетне тя и отиде да закуси.

Едгар зачака. Но подозрението му беше будно. Някакъв неспокоен инстинкт вмъкваше сега между всяка дума на двамата

скрита, враждебна цел. Подозрението придаваше (сега) на моменти забележително ясновидство на неговите решения. И наместо, както му беше заръчано, да чака в хола, Едгар предпочете да заеме пост на улицата, отдето можеше да надзирава не само главния изход, а и всички врати. Нещо в него подушваше измама. Но те не биваше вече да му се изплъзнат. На улицата той се сви, както беше чел в книгите си за индианци, зад един пън. И самодоволно се засмя, когато след около половин час действително видя майка си да излиза от страничната врата с букет разкошни рози в ръката, следвана от вероломния барон.

Двамата изглеждаха твърде доволни. Бяха ли си вече отдъхнали, спокойни, че са му избягали, за да останат сами с тайната си? Разговаряйки, те се смееха и се канеха да тръгнат надолу по горския път.

Сега моментът беше настъпил. Едгар излезе спокойно иззад пъна, като че ли случайността го беше довела тук. Тръгна съвсем небрежно към тях, като си остави време, твърде много време, за да може да се наслади напълно на тяхната изненада. Двамата се слисаха и размениха смаяни погледи. Бавно, с престошена естественост, детето дойде по-близо и не откъсна подигравателния си поглед от тях.

— Ах, ето те, Еди, ние пък те търсихме вътре — каза най-послед майката.

„Как безочливо лъже!“ — помисли си детето.

Но устните му останаха склучени. Те криеха тайната на омразата му зад зъбите.

Тримата стояха нерешително. Дебнеха се един друг.

— Да вървим тогава! — рече примирено ядосаната жена и разкъса една от хубавите рози.

Около ноздрите ѝ отново се появи онова леко треперене, което обикновено издаваше гнева ѝ. Едгар остана на мястото си, сякаш това не го засягаше, погледна синевата над себе си, почака, докато тръгнаха, и ги последва. Баронът направи още един опит:

— Днес има състезания по тенис, гледал ли си някога?

Едгар само го погледна презрително. Дори не му отговори, а само изду устни, като че ли искаше да свирне. Това беше отговорът му. Омразата му показва зъбите си.

Неговото нежелателно присъствие тегнеше като кошмар върху двамата. Затворници вървят така след пазача си със скрито свити

пестници. Всъщност детето не правеше нищо и все пак от минута на минута им ставаше все по-непоносимо със своите дебнещи, влажни от преглътнатите сълзи погледи и със своята възбудена навъсеност, която отблъскваше всеки опит за сближение.

— Върви напред! — викна внезапно яростно майката, неспокойна от неговото непрекъснато подслушване. — Не ми се мотай постоянно пред краката, нервираш ме!

Едгар се подчини, но често се обръщаше, спираше се да ги чака, когато те изоставаха, обгръщаше ги като черния пудел с мефистофелски поглед и ги заплиташе в тази огнена мрежа от омраза, в която те се чувстваха неспасяемо пленени.

Злобното му мълчание разяде като киселина доброто им настроение, погледът му вгорчи разговора им. Баронът не се осмеляваше вече да проговори нито една подкупваща дума, той предугаждаше с гняв как тази жена отново му се изплъзва, как нейната трудно разпалена страст започна да изстива в страха от това досадно, противно дете. Те постоянно се опитваха да заговорят, но разговорът им непрекъснато секваше. Накрая тримата се помъкнаха мълчаливо по пътя, заслушани само в шепота на дърветата, които се удряха едно в друго, и в собствените си сърдити стъпки. Детето беше удушило разговора им.

Сега и в тримата бушуваше възбудена враждебност. Детето, спрямо което те бяха постъпили така вероломно, чувствуваше сладострастно как тяхната ярост се изправяше беззащитна срещу неговото пренебрегнато съществуване. То хвърляше от време на време с подигравателно свити очи бегъл поглед към озлобеното лице на барона. Виждаше как той процеждаше ругатни през зъбите си и с мъка се сдържаше да не ги избълва срещу него; забелязваше в същото време със сатанинска наслада надигацията се гняв на майка си и как двамата копнееха само за някакъв повод, за да се нахвърлят върху му, да го отстранят или да го обезвредят. Но то не им даде никаква възможност за това, неговата омраза бе пресметната през дълги часове и не проявяваше никаква слабост.

— Да се връщаме! — каза неочаквано майката.

Тя чувствуваше, че не може вече да се въздържа, че трябва да направи нещо, най-малкото — да изкрещи от това изтезание.

— Жалко — рече спокойно Едгар, — толкова е хубаво!

Двамата забелязаха, че детето ги подиграва. Но не смееха да кажат нищо, защото за два дни този тиранин се беше научил великолепно да се владее. Нито едно трепване по лицето му не издаде острата ирония.

Тръгнаха безмълвно назад по дългия път. И когато двамата останаха сами в стаята, в нея все още кипеше възбудата. Тя ядосано хвърли слънчобрана и ръкавиците си. Едгар веднага забеляза, че нервите ѝ са изопнати и се нуждаят от отмора, но той искаше тя да избухне и затова нарочно остана в стаята, за да я дразни. Тя тръгна напред-назад, седна за малко, пръстите ѝ забарабаниха по масата, после пак скочи.

— Какъв си разчорлен, колко мръсен ходиш! Срамота е от хората. Не се ли срамуваш, не си малък вече!

Без да възрази нещо, детето отиде пред огледалото и се вчеса. Това мълчание, това упорито студено мълчание с трепкаща върху устните подигравка я накара да побеснее. Тя едва се съдържаше да не го напердаши.

— Върви в стаята си! — кресна му тя.

Не можеше вече да понася присъствието му. Едгар се усмихна и излезе.

Как трепереха сега и двамата от него, как се страхуваха, баронът и тя, от всеки час на срещите си, от безсърдечно суровата пронизителност на очите му! А колкото по-неловко се чувствуваха те, толкова повече заблестяваше неговият поглед в сито задоволство, толкова по-предизвикателна ставаше радостта му. Едгар започна да измъчва беззащитните си жертви с цялата, почти животинска жестокост на децата. Баронът още съумяваше да потушава гнева си, защото все се надяваше, че ще може да изиграе момчето, и мислеше само за целта си. Но тя, майката, постоянно губеше самообладание. Испитваше облекчение, когато можеше да го нахока.

— Не си играй с вилицата! — кресна му тя на масата. — Ти си невъзпитан хлапак, просто не заслужаваш да седиш между възрастни!

Едгар само се усмихваше с малко наклонена встрани глава. Той знаеше, че това викане беше израз на отчаяние, и чувствуваше гордост, че тя се издава така. Погледът му беше станал съвсем спокоен, като на лекар. По-рано може би щеше да се озлоби, за да я ядоса, но омразата ни учи много и бързо. Сега той само мълчеше упорито, мълчеше и

мълчеше, докато тя започваше да вика под натиска на неговото мълчание.

Майка му не можеше вече да понася това. Когато станаха от трапезата и Едгар се тъкмеше отново да ги последва, да се залепи естествено за тях като репей, тя внезапно избухна. Забрави се и изкрещя безогледно истината. Изтерзана от неговото дебнещо присъствие, тя се надигна като кон, хапан стръвно от мухи.

— Какво се влачиш винаги подире ми като тригодишно дете? Не искам да се въртиш все около мене! Децата нямат работа при възрастните. Запомни това! Позанимавай се най-сетне един час със себе си. Чети нещо или върши каквото искаш. Остави ме на мира! Нервираш ме с твоето постоянно обикаляне, с твоята противна намусеност.

Най-сетне той изтръгна признанието от нея! Едгар се усмихна, а баронът и тя изглеждаха смутени. Тя обърна гръб и искаше да тръгне, разгневена сама на себе си, че беше признала досадата си на детето. Едгар обаче рече хладно:

— Татко не желае да скитам тук сам. Татко ме накара да му обещавам, че няма да бъда непредпазлив и ще бъда все с тебе.

Той подчерта думата „татко“, защото беше забелязал по-рано, че тя упражни известно парализиращо въздействие върху двамата. Значи, и баща му трябва да е заплетен по някакъв начин в тази огнена тайна. Баща му сигурно имаше някаква скрита власт над двамата, която той не познаваше, понеже само споменаването му, изглежда, предизвикваше в тях страх и неловкост. И този път те не отвърнаха нищо. Сложиха оръжията си. Майката тръгна напред, баронът с нея. След тях вървеше Едгар, но не смирен като слуга, а суров, строг и неумолим като пазач. Той невидимо подрънкваше веригите, в които ги беше обвързал и които те не можеха да строшат. Омразата беше закалила детската му сила; той, който не знаеше нищо, беше по-силен от тях двамата, защото техните ръце бяха свързани от тайната.

ЛЪЖЦИТЕ

Но времето напредваше. На барона оставаха малко дни и те трябваше да бъдат използвани. Двамата чувствуваха, че е безполезно да се противят срещу упоритостта на раздразненото дете, и затова прибягнаха към последния, към най-позорния изход — бягството, само и само да се откъснат за един или два часа от неговата тирания.

— Занеси тези писма препоръчани на пощата! — каза майката на Едгар.

Двамата стояха в хола, баронът говореше с един кочияш.

Едгар недоверчиво пое двете писма. Той беше забелязал, че преди малко един слуга предаде някакво известие на майка му. Да не би накрая те да кроят взаимно нещо против него?

Той се колебаеше.

— Къде ще ме чакаш?

— Тук.

— Сигурно?

— Да.

— Но да не излезеш! Ще ме чакаш, значи, тук, в хола, докато се върна?

Чувстваващ надмощието си, той говореше вече заповеднически с майка си. От завчера много нещо се беше променило.

После той тръгна с двете писма. На вратата се сблъска с барона. Заговори го за пръв път от два дни насам:

— Ще ида само да подам две писма. Майка ми ще ме чака, докато се върна. Моля, не излизайте по-рано.

Баронът бързо се промъкна край него.

— Да, да, ще те чакаме.

Едгар хукна към пощата. Трябваше да почака. Един господин пред него задаваше куп досадни въпроси. Най-сетне можа да се освободи от поръчката и веднага се спусна с разписките обратно. И дойде тъкмо навреме, за да види как майка му и баронът тръгнаха с фиакъра.

Той се вцепени от ярост: насмалко щеше да се наведе, да грабне камък и да го захвърли подире им. Бяха му избягали, значи, но с каква подла, мерзка лъжа! Че майка му лъжеше, той го знаеше от вчера. Но че можеше да бъде тъй безсрамна, да пренебрегне едно открито обещание — това разкъса последното му доверие. Той не проумяваше вече целия живот, откакто видя, че думите, зад които беше предполагал истината, не са нищо друго освен разноцветни мехури, които се надуваха и безследно се пръсваха. Но каква можеше да бъде тази страшна тайна, която тикаше възрастните хора дотам — да лъжат него, детето, да се измъкват като престъпници? В книгите, които беше чел, хората убиваха и измамваха, за да добият пари, власт или царства. Но коя беше причината тук, какво искаха тия двама души, защо се криеха от него, какво се стремяха да прикрият зад стотиците лъжи? Той започна да измъчва мозъка си. Смътно чувствуваше, че тази тайна е ключ на детството, че овладяването ѝ значи да бъдеш възрастен, да бъдеш най-сетне, най-сетне мъж. О, само да я улови! Той обаче не можеше вече да мисли ясно. Яростта, че са му избягали, изгаряше и задимяваше бистрия му взор.

Той се спусна тичешком към гората и в тъмнината, дето никой не можеше да го види, намери спасение в порой горещи сълзи.

— Лъжци, кучета, измамници, подлеци!

Трябваше да изкреци високо тия думи, инак щеше да се задуши. Яростта, нетърпението, ядът, любопитството, безпомощността и вероломството от последните дни, потискани в детинската борба и в бляновете му на възрастен човек, избухнаха в гърдите му и се превърнаха в сълзи. Този беше последният плач на неговото детство, последният неукротим плач, за сетен път той се отдаде като жена на сладострастието на сълзите. В тоя час на неотразима ярост изплака всичко из себе си: доверие, обич, вяра, почит — цялото си детство.

Момчето, което после се върна в хотела, беше вече съвсем друго. Държеше се студено и действуваше обмислено. Изпърво отиде в стаята си и изми грижливо лицето и очите си, за да не достави на двамата удоволствието да видят следите от сълзите му. После се приготви да си разчисти сметките. И зачака търпеливо, без каквото и да било безпокойство.

Когато колата с двамата бегълци спря въвн, холът беше доста оживен. Няколко господа играеха шах, други четяха вестниците си,

дамите бърбраха. Сред тях седеше детето, неподвижно, малко бледо, с неспокойни очи. Когато майка му и баронът влязоха през вратата, малко смутени от внезапната среща, и се тъкмяха да изговорят готовото вече уклончиво извинение, Едгар тръгна прав и спокоен насреща им и каза предизвикателно:

— Господин барон, искам да ви кажа нещо.

Баронът се почувствува доста неловко. Виждаше се някак си заловен в престъпление.

— Да, да, после, веднага!

Но Едгар повиши глас и каза ясно и твърдо, за да чуят всички наоколо:

— Но аз искам да говоря с вас сега. Вашето поведение беше подло. Вие ме излъгахте. Вие знаехте, че майка ми ме чака, но въпреки това...

— Едгар! — извика майката, която видя насочените върху си погледи, и се спусна към него.

Но когато детето разбра, че тя иска да заглуши думите му, изведнъж изкрещя пронизително:

— Казвам ви го още веднъж пред всички тия хора. Вие недостойно ме излъгахте и това беше подло, мизерно от ваша страна.

Баронът стоеше бледен, хората наоколо вдигнаха очи, някои се усмихваха.

Майката хвана треперещото от възбуда дете.

— Ела веднага в стаята си или ще те набия тук пред всички! — едва можа да изговори дрезгаво тя.

Но Едгар беше се успокоил вече отново. Съжеляваше много за избухването си. Беше недоволен от себе си, защото всъщност той искаше да предизвика хладно барона, но яростта беше по-силна от волята му. Той се обърна спокойно, без да бърза, към стълбите.

— Извинете неговото невъзпитание, господин барон. Вие знаете вече какво нервно дете е — смотолеви тя, забъркана от малко насмешливите погледи на хората, които ги наблюдаваха.

За нея нямаше на света нищо по-страшно от скандал и сега знаеше, че трябва да запази самообладание. Вместо веднага да побегне, тя отиде най-напред при портиера, запита за писма и други безразлични неща и прошумя нагоре, като че ли нищо не е станало. Зад нея обаче се носеше вече лека вълна от шушукане и потиснат смях.

Като се изкачваше, тя забави стъпките си. Изправена пред сериозни положения, тя бе винаги безпомощна и всъщност се страхуваше от предстоящата разправия. Не можеше да отрече, че е виновна, а освен това се боеше от погледа на детето, от този нов, чужд, тъй странен поглед, който я парализираше и правеше несигурна. От страх реши да опита с кротост. Защото, ако поведеше борба, знаеше, че раздразненото дете сега щеше да излезе победител.

Тя натисна леко дръжката на вратата. Момчето беше седнало, спокойно и хладно. В очите, които вдигна към нея, не личеше никакъв страх, те не издаваха дори любопитство. Изглеждаше твърде уверено в себе си.

— Едгар — поде тя, колкото можеше по-майчински, — какво те беше прихванало? Срамувах се от тебе. Как може човек да бъде толкова невъзпитан, особено дете спрямо възрастен! Ще отидеш после веднага да се извиниш на господин барона.

Едгар гледаше през прозореца. Своето „не“ той изрече сякаш към дърветата.

Неговата твърдост започна да я плаши.

— Едгар, какво става с тебе? Съвсем си се променил! Не мога да те позная вече. По-рано беше винаги толкова умно, послушно дете, с което можеше да се говори. И изведнъж започваш да се държиш така, като че ли дяволът е влязъл под кожата ти. Защо си настроен така зле срещу барона? Та нали толкова го обичаше! Той е бил винаги тъй мил към тебе.

— Да, защото искаше да се запознае с тебе.

Стана ѝ неловко.

— Глупости! Какви са тия думи. Как можеш да мислиш подобно нещо?

Но детето изведнъж кипна:

— Той е лъжец, лицемер. Всичко, което върши, е сметка и низост. Искаше да се запознае с тебе, ето защо беше толкова любезен с мене и ми обеща куче. Не зная какво ти е обещал и защо е любезен към тебе, но и от теб той иска нещо, мамо, сигурен съм. Инак не би бил тъй учтив и любезен. Той е лош човек. Лъже. Погледни го само какви неискрени очи има. О, мразя го, тоя мизерен лъжец, тоя подлец...

— Но, Едгар, как можеш да говориш толкова нещо?

Тя беше объркана и не знаеше какво да говори. В нея трепна някакво чувство, което даде право на детето.

— Да, той е подлец, не можеш да ме разубедиш. Трябва и ти да осъзнаеш това. Защо се страхува от мене? Защо се крие от мене? Защото знае, че го виждам какъв е, че го познавам, той подлец!

— Как можеш да говориш такова нещо, как можеш да говориш такова нещо!

Мозъкът ѝ беше изсушен, само безкръвните устни повтаряха двете изречения. Изведнъж тя започна да чувствава ужасен страх и не можеше да разбере дали от барона или от детето.

Едгар видя, че неговото предупреждение направи впечатление. И го подмами мисълта да я дръпне към себе си, да има съюзник в омразата, във враждата срещу барона. Пристъпи кротко към майка си, прегърна я, гласът му стана ласкав от възбуждение.

— Мамо — рече той, — та ти самата трябва да си забелязала, че той не мисли нещо добро. Той те направи съвсем друга. Ти си променена, не аз. Той те насъска срещу мене, за да бъдеш сама с него. Сигурно иска да те измами. Не зная какво ти е обещал. Зная само, че няма да удържи обещанието си. Трябва да се пазиш от него. Който лъже едного, ще лъже и другиго. Той е лош човек, комуто не бива да се доверяваме.

Този глас, кротък, през сълзи, звънеше сякаш из собственото ѝ сърце. От вчера в нея се беше пробудило някакво безпокойство, което ѝ казваше същото, все по-настойчиво и по-настойчиво. Но тя се срамуваше да даде право на детето си. И както у много други хора, смущението от надвластното чувство намери спасение в суровостта на израза. Тя се изправи:

— Децата не разбират такива неща. Ти не можеш да се месиш в тия работи, а си длъжен да се държиш възпитано. Това е то.

Лицето на Едгар отново замръзна.

— Както искаш — каза твърдо той, — аз те предупредих.

— Не искаш, значи, да се извиниш?

— Не.

Стояха твърди един срещу друг. Тя чувствуваше, че сега въпросът беше за нейния авторитет.

— Тогава ще се храниш тук горе. Сам. И няма да дойдеш на масата ни, докато не се извиниш. Ще те науча да се държиш. Няма да

мръднеш от стаята, докато не ти разреша. Разбра ли?

Едгар се усмихна. Тази коварна усмивка изглеждаше вече сраснала с устните му. Вътрешно той се ядосваше на себе си. Колко безразсъдно беше постъпил, като пак изля сърцето си и искаше да я предупреди, нея, лъжкинята.

Майката изхвърча навън, без да го погледне повече. Страхуваше се от тия пронизителни очи. Беше ѝ неловко пред детето, откакто почувствува, че очите му са отворени и че то ѝ говореше тъкмо това, което тя не искаше да знае и да чува. Беше ѝ страхотно да вижда вътрешния си глас, съвестта си, отделена от нея самата, предрешена като дете, като нейното собствено дете, да се движи край нея, да я предупреждава, да я подиграва. Досега това дете бе било в живота ѝ само украшение, играчка, нещо мило и интимно, може би понякога и бreme, но винаги нещо, което се движеше по течението на нейния живот, спазваше същия такт. За пръв път днес това нещо се надигаше и оказваше съпротива срещу нейната воля. Нещо като ненавист се смесваше сега постоянно в спомена ѝ за детето.

Но както и да беше: сега, като слизаше малко уморена по стълбата, в нейните гърди звучеше детският глас: „Трябва да се пазиш от него!“ Това предупреждение не можеше да се потуши. Неочаквано, както вървеше, пред очите ѝ блесна огледало; тя се вгледа въпросително в него, все по-близо и по-близо, докато там устните се отвориха леко усмихнати и се окръглиха като за някаква опасна дума. Гласът отвътре все още звучеше; но тя повдигна рамена, сякаш отърсваше от себе си всички тия невидими опасения, хвърли бистър поглед в огледалото, прибра с ръка полата си и заслиза надолу с решителния жест на играч, който хвърля звънко последната си златна монета върху масата.

СЛЕДИ В ЛУННАТА СВЕТЛИНА

Келнерът, който донесе яденето на арестувания в стаята Едгар, затвори вратата. Зад него щракна ключалката. Детето скочи побесняло: това сигурно се вършеше по поръчение на майка му — да го заключат като зло куче! Нещо мрачно се надигна в душата му.

„Какво става сега долу, докато аз стоя заключен тук? Какво ли говорят сега двамата? Да не би сега там да се извършва онова тайно нещо, а аз ще го изпусна? О, тази тайна, която усещам винаги и навсякъде, когато съм сред възрастни, заради която те нощем заключват вратата си, която ги кара да говорят по-тихо, когато случайно вляза при тях, тази велика тайна, която от няколко дни е тъй близко пред мене, почти пред ръцете ми, и която аз все още не мога да уловя! Какво не направих вече, само и само да се добера до нея! Веднъж откраднах книги от писалището на татко и ги прочетох; в тях пишеше за всички тия чудновати неща, само че аз не ги разбрах. Трябва да има някакъв печат върху нея, който аз ще трябва да строша, за да я открия, може би в мене, може би в другите. Питам слугинята, молих я да ми разясни тия места в книгите, но тя ми се изсмя. Страшно е да бъдеш дете, да си пълен с любопитство и все пак да не смееш да питаш никого, да бъдеш винаги смешен пред големите, като че си нещо глупаво или безполезно. Но аз ще я открия, чувствавам, че сега скоро ще я узная. Една част държа вече в ръцете си и няма да се спра, докато не овладее цялата тайна!“

Той се вслуша дали не иде някой. Вън между дърветата вееше лек вятър и чупеше на стотици трептящи отломки неподвижното отражение на лунната светлина по клоните.

„Не е добро това, което двамата имат наум, инак не биха търсили такива жалки лъжи, само и само да ме отпратят. Сега сигурно те, проклетите, ми се присмиват, че са се отървали най-сетне от мене, но аз ще се смея последен. Колко глупав излязох, че допуснах да ме заключат, че им дадох една секунда свобода, вместо да се прилепя до тях и да дебна скрито всяко тяхно движение! Знаем, че възрастните

винаги са непредпазливи и че и те ще се издадат. Те винаги мислят за нас, че сме още много малки и вечер винаги спим; забравят, че можем и да се преструваме на заспали и да подслушваме, че можем да се правим на глупави, а да бъдем твърде умни. Неотколе, когато леля ми доби дете, те отдавна знаеха предварително това, но се показаха пред мене удивени, сякаш бяха изненадани. Но и аз знаех това, защото ги бях чул да говорят преди няколко седмици, една вечер, когато мислеха, че съм заспал. Така ще ги изненадам и този път, тия подлеци! О, ако можех да надзърна през вратата, да ги наблюдавам скрито сега, когато се мислят сигурни. Може би, ако позвъня, момичето ще дойде, ще отключи и ще попита какво искам. Или бих могъл да тропам, да строша някой съд — тогава пак ще отключат. И в същата секунда бих могъл да се измъкна и да отида да ги подслушвам. Но не, няма да го направя. Никой не бива да види как подло постъпват те с мене. Аз съм твърде горд за това. Утре ще им го върна с лихвите.“

Долу се чу женски смях. Едгар изтръпна: това може да е майка му. Тя имаше наистина основание да се смее, да му се надсмива, на него, малкия, безпомощния, зад когото се завърташе ключът, щом станеше досаден, когото хвърляха в ъгъла като вързоп мокри дрехи. Той предпазливо се надвеси през прозореца. Не, не беше тя, а няколко непознати, палави момичета, които дразнеха едно момче.

Изведнъж, в същата минута, той забеляза колко ниско беше неговият прозорец над земята. И в тоя миг, почти неусетно, изникна мисълта: да скочи навън сега, когато те се мислеха сигурни, и да ги подслуша. Обзе го трескава радост от това решение. Струваше му се, че държи вече в ръцете си великата, разискрена тайна на детството.

„Навън, навън!“ — мислеше разтреперан той.

Нямаше никаква опасност. Хора не минаваха. И той скочи. Получи се само един съвсем лек шум от скърцащия чакъл, който никой не чу.

В тия два дни проследяването и дебненето бяха му станали жизнена наслада. И сега, когато се промъкваше със съвсем тихи стъпки край хотела и избягваше старателно силното отражение на светлините, той изпитваше сладострастие, примесено с леки тръпки на страх. Изпърво, залепил предпазливо бузата си до стъклото, той погледна в ресторанта. Обичайното им място беше празно. После занадзърта наред, прозорец след прозорец. В хотела не се осмеляваше

да влезе, страхуваше се, че случайно може да се срещне с тях из коридорите. Не ги виждаше никъде. Беше вече почти отчаян, когато внезапно видя две сенки, които се появиха на вратата, той се дръпна назад, сви се в тъмното — край него минаха майка му и нейният неизбежен спътник. Значи, беше дошъл тъкмо навреме. Какво говореха? Той не можа да разбере. Те говореха тихо, а вятърът шумолеше твърде неспокойно в дърветата. После се чу ясен смях, гласът на майка му. Такъв смях той не беше слушал досега от нея — някакъв странно рязък, сякаш скокотлив, възбудено нервен смях, който го отчужди и го изплаши. Тя се смееше. Значи, това, което криеха от него, не можеше да бъде нещо опасно, нещо много голямо и властно. Едгар се разочарова малко.

Но защо излизат те от хотела? Къде отиват сега сами в нощта? Там високо, горе, сигурно ветрове размахваха исполински крила, защото небето, допреди един миг чисто и лунно ясно, изведнъж потъмня. Черви платна, хвърляни от невидими ръце, обвиваха от време на време луната и нощта ставаше тогава така непрогледна, че едва се виждаше пътят; после, когато луната се освобождаваше, той отново заблестяваше ясно. Над цялата местност се разливаше хладно сребро. Тази игра между светлината и сенките беше тайнствена и възбудителна като играта на жена с голота и покривала. Ето, местността отново разголи своята бяла снага: Едгар съгледа напърно по пътя движещите се силуети, по-право — един, защото те вървяха силно притиснати един до друг, като че ли някакъв вътрешен страх ги сливаше в едно. Но къде отиваха двамата сега? Боровете стенеха, гората беше страхотно възбудена, сякаш в нея се виеше юдино хоро.

„Ще ги последвам — помисли си Едгар, — те не могат да чуят стъпките ми в това бучене на вятъра и гората.“

И докато двамата вървяха долу по широкия светъл път, той прибъгваше леко горе в гората, от дърво на дърво, от сянка на сянка. Следваше ги упорито и неумоливо, благославяше вятъра, който заглушаваше стъпките му, а го проклинаше, задето постоянно отнасяше надалече думите, които идваха отдолу. Беше сигурен, че ще улови тайната, ако поне един път успее да чуе техния разговор.

Двамата долу вървяха безгрижно. Те се чувствуваха блажени сами в тая дълбока бурна нощ и се загубиха в своето растящо възбуждение. Никаква догадка не ги предупреждаваше, че горе, в

тъмнината на гъстите клони, следят всяка тяхна крачка и две очи ги бяха сграбчили с цялата мощ на омразата и любопитството...

Внезапно се спряха. Едгар също застана и се прилепи плътно до едно дърво. Обзе го неудържим страх. Какво ще стане, ако сега тръгнат назад и се върнат преди него в хотела, ако той не може пак да се скрие в стаята си и майка му я намери празна? Тогава всичко щеше да бъде загубено, тогава те щяха да узнаят, че тайно ги е дебнел, и той не би могъл вече никога да се надява, че ще им изтръгне тайната. Но двамата се бавеха, явно спореха нещо. За щастие имаше лунна светлина и той можеше да види всичко ясно. Баронът посочи един тъмен, тесен страничен път, който водеше надолу в долината: лунната светлина там не струеше, както тук на пътя, като широка пълна река, а падаше само на капки и на чудновати лъчи през храстите.

„Защо иска да слезе долу?“ — трепна нещо в Едгар.

Изглеждаше, че майка му каза „не“, но той, другият, я увещаваше. Едгар забеляза по начина на неговите движения колко настойчиво говореше. Страх обзе детето. Какво искаше този човек от майка му? Защо се опитваше той, този подлец, да я завлече в мрака? От книгите, които представляваха за него светът, възкръснаха изведнъж живи спомени за убийства и отвличания, за мрачни престъпления. Той сигурно искаше да я убие и затова го беше отстранил, а нея беше примамил сама тук. Да вика ли за помощ? Убиец! Викът стоеше вече в гърлото му, но устните му бяха засъхнали и не издадоха никакъв звук. Нервите му се обтегнаха от възбуждение, едва можеше да се държи на крака; смразено от страх, детето посегна да се хване за един клон, но той се счупи под ръцете му.

Двамата уплашено се обърнаха и втренчиха очи в тъмнината. Едгар се опря занемял на дървото, с притиснати ръце, свил малкото си тяло в сянката. Пак настъпи гробна тишина. Но те изглеждаха уплашени.

— Да се върнем — чу той гласа на майка си.

Думите прозвучаха страхливо из устата ѝ.

Баронът, вероятно сам обезпокоен, се съгласи. Двамата тръгнаха бавно и плътно притиснати един до друг. Едгар се наслаждаваше на тяхното вътрешно смущение. Наведе се и започна да пълзи из гората, раздирайки до кръв ръцете си; стигна така до завоя на гората и оттам затича стремглаво, задъхан, към хотела и с няколко скока се качи горе.

Ключът, с който го бяха заключили, стоеше за щастие отвън; той го отвъртя, втурна се в стаята и веднага легна в кревата си. Трябваше да си отпочине няколко минути, защото сърцето му биеше неудържимо в гърдите, като езика на звънец.

После се реши да стане, облегна се на прозореца и зачака да дойдат. Мина дълго време. Те навярно бяха вървели бавно, много бавно. Той гледаше предпазливо иззад тъмната рамка. Сега те приближиха, по дрехите им падаше лунната светлина. Изглеждаха призрачни в тая зелена светлина и пак го обзе сладостния ужас дали този човек действително е убиец и какво страшно произшествие бе осуетил той със своето присъствие. Виждаше ясно бледите като тебешир лица. Лицето на майка му изразяваше някакво томление, каквото не беше виждал у нея; баронът, напротив, изглеждаше суров и сърдит. Сигурно защото намерението му не беше сполучило.

Сега те бяха вече съвсем близо. Едва пред хотела техните фигури се отделиха една от друга. Дали ще погледнат нагоре? Не, не вдигнаха очи.

„Вие сте ме забравили — помисли детето с дива злоба, с тайно ликуване, — но не и аз вас. Мислите си, че спя или не съществувам, но скоро ще съзнаете заблудата си. Ще дебна всяка ваша стъпка, докато изтръгна тайната на тоя подлец, страшната тайна, която не ме оставя да спя. Ще разбия вашия съюз. Аз не спя.“

Двамата пристъпиха бавно към вратата. И след като влязоха, един подир друг, техните сенки пак се прегърнаха за една секунда и веднага се скриха в осветената врата като една-единствена черна ивица. Площадът пред хотела заблестя отново в лунната светлина като широко снежно поле.

НАПАДЕНИЕТО

Едгар се дръпна от прозореца задъхан. Тресеше го от ужас. Никога в живота си не се бе чувствувал тъй близо до такова тайнствено нещо. Светът на вълненията, на увлекателните приключения, онзи свят на убийства и измами в книгите му бе се намирал винаги, по негово мнение, там, дето бяха приказките, непосредствено зад сънищата, в недействителното и непостижимото. Сега обаче изведнъж му се струваше, че е попаднал тъкмо в средата на този страхотен свят и цялото му същество бе трескаво разтърсено от ненадейната среща. Кой беше този тайнствен човек, който влезе тъй неочаквано в техния спокоен живот? Беше ли наистина убиец, та винаги търсеше отдалечени места и искаше да завлече майка му там, дето беше тъмно? Струваше му се, че предстои нещо страшно. Не знаеше какво да прави. Утре, беше сигурен в това, ще пише или телеграфира на баща си. А не би ли могъл да направи това сега, тая вечер? Майка му не беше в стаята си, бавеше се още с тоя проклет чужд човек.

Между вътрешната и външната, леко подвижна тапицирана врата имаше тясна празнина, не по-голяма от вътрешността на дрешник. Той се свря в това тъмно кътче, за да може да подслуша стъпките им в коридора. Защото беше решил да не ги оставя нито един миг сами. Сега, в полунощ, коридорът беше празен и само бледо осветен от една-единствена лампа.

Най-сетне — минутите му се сториха страшно дълги — чу по стълбите внимателни стъпки. Вслуша се напрегнато. Не беше бързо крачене, както когато някой отива право в стаята си, а провлечени, несигурни, твърде бавни стъпки като по безкрайно труден и стръмен път. А между тях постоянно се долавяше шепот и пак мълчание. Едгар трепереше от възбуда. Те ли бяха сега, все още ли беше той с нея? Шепотът беше твърде далечен. Но стъпките, макар и още колебливи, се приближаваха все повече. И ето, изведнъж чу омразния глас на барона; той говореше нещо тихо и дрезгаво, неразбираемо, а веднага след това чу и гласа на майка си, която поривисто се бранеше:

— Не, не днес! Не.

Едгар трепереше, те се приближаваха все повече и той трябваше да чуе всичко. Всяка стъпка, колкото тиха и да беше, предизвикваше болка в гърдите му. А гласът — колко грозен му се струваше той сега, този алчен, противен глас на презрения човек!

— Не бъдете жестока! Тъй красива бяхте тази вечер.

А другият глас:

— Не, не бива, не мога, пуснете ме!

Толкова страх имаше в гласа на майка му, че детето се изплаши. Какво още иска от нея? Защо се страхува тя? Те се приближаваха все повече и навярно бяха вече точно пред неговата врата. Непосредствено зад тях стои той, разтреперан и невидим, на една педя, запазен само от една тънка, тапицирана врата. Гласовете са сега съвсем близко, той чува дишането им.

— Елате, Матилда, елате!

Той отново чува как майка му изстенва, сега по-слабо, сякаш сломена в съпротивата си.

Но какво е това? Та те пак тръгват в тъмнината. Майка му не влезе в стаята си, а я отмина! Къде я влачи той? Защо тя не говори вече? Да не ѝ е запушил с нещо устата, да не ѝ е стиснал гърлото?

Тия мисли го подлудяват. Той открехва малко вратата с разтреперана ръка. Вижда двамата в тъмния коридор. Баронът е прегърнал с ръка майка му през кръста и тихо я води нататък: тя изглежда да е отстъпила вече. После баронът спира пред своята стая.

„Иска да я отвлече — изплашва се детето, — сега ще извърши страшното.“

Той блъсва диво вратата, затръшва я и се втурва навън, след двамата. Майка му изкрещява, когато из тъмнината нещо внезапно се хвърля върху нея, и сякаш изгубва съзнание; баронът с мъка я държи да не падне. Но в същата секунда той усеща върху лицето си един малък, слаб пестник, който разбива устната му върху зъбите, и нещо, което котешки се вкопчава в тялото му. Той пуска изплашената жена, която бързо побягва, и започва да удря напосоки с пестник, без да знае от кого се брани.

Детето съзнава, че е по-слабо, но не отстъпва. Най-сетне, най-сетне настъпи дългоочакваният момент — да даде воля на вероломно погазената обич, на натрупаната страстна омраза. То удря слепешката с

малките си пестници, прехапало устни в трескава, безумна възбуда. Но и баронът го е познал вече и замахва, пълен с ненавист, срещу тоя потаен шпионин, който вгорчаваше последните му дни и разваляше играта му; той отвръща грубо на ударите, където свари. Едгар простенва, но не отстъпва и не вика за помощ. Те се борят една минута мълчаливо и ядно в полунощния коридор. Постепенно обаче баронът съзнава колко смешна е неговата борба с това невръстно момче; той здраво го сграбчва, за да го тръшне настрана. Но детето, усетило как мускулите му отслабват, разбира, че в следната секунда ще бъде победеният, набитият; то забива с дива ярост зъбите си в тая силна, здрава ръка, която иска да го улови за врата. Ухапаният неволно надава глух вик и отпуска ръце за една секунда, която детето използва да побегне в стаята си и да се заключи отвътре.

Тази среднощна борба бе траяла само една минута. Никой отдясно и отляво не беше я чул. Всичко е тихо. Всичко изглежда потънало в сън. Баронът изтрива окървавената си ръка с носната кърпичка, взира се неспокойно в мрака. Никой не е подслушвал. Само горе мъждука нещо, струва му се — подигравателно: последната неспокойна светлина.

БУРЯ

„Сън ли беше това, страхотен, опасен сън?“ — пита се Едгар на следната сутрин, когато се събужда разчорлен, обзет от някакъв хаотичен страх.

Чувствуваше в главата си мъчителен, глух тътен, ставите му бяха сякаш вцепенени, вдървени и сега, като се огледа, той уплашено забеляза, че е още облечен. Той скочи, отиде зашеметен пред огледалото и се дръпна уплашен от собственото си бледо, разкривено лице, което показваше върху челото една червеникава подутина. Той с мъка събра мислите си и със страх си спомни всичко: нощната борба във в коридора, втурването си в стаята и че после, трескаво треперещ, бе се хвърлил облечен и готов за бягство в леглото. Там трябва да е заспал, изпаднал в този тъп, забулен сън, в който всичко това се беше върнало още един път, само че другояче и още по-страшно, с влажния дъх на прясна, още лееща се кръв.

Долу се чуваха стъпки, които скърцаха по пясъка, долитаха гласове като невидими птици и слънцето нахлу дълбоко в стаята. Трябва да беше вече късно преди обед, но часовникът, който той уплашено запита, показваше полунощ: във вчерашната си възбуда бе забравил да го навие. И тази несигурност, че виси някак си неопределено във времето, го обезпокои, засилена от чувството, че не знае какво всъщност се беше случило. Бързо се изправи и слезе долу, стаил в сърцето си безпокойство и леко чувство на виновност.

В салона за закуска майка му седеше сама на обичайната маса. Едгар въздъхна облекчено, че врагът му не беше там, че няма да бъде принуден да гледа омразното му лице, което вчера разгневен бе ударил с пестника си. Все пак, когато пристъпи към масата, той се почувствува неуверен.

— Добро утро — поздрави той.

Майка му не отговори. Тя дори не го погледна, а наблюдаваше със странно неподвижни зеници далечната местност. Тя изглеждаше много бледа, около очите ѝ имаше леки сенки, а ноздрите ѝ нервно

потреперваха — издайнически белег на нейното възбуждение. Едгар прехапа устни. Това мълчание го обърка. Той всъщност не знаеше дали вчера е наранил тежко барона и дали тя знаеше въобще за това среднощно сблъскване. Тази неизвестност го мъчеше. Лицето ѝ обаче оставаше все тъй вцепенено и той не се опита да я погледне от страх, че сведените очи можеха неочаквано да се дигнат иззад спуснатите клепки и да го заловят. Той се държеше съвсем мирно, не смееше дори да прави шум, вдигаше и слагаше съвсем предпазливо чашата, като поглеждаше скрито пръстите на майка си, които играеха много нервно с лъжицата и както бяха свити, изглежда, издаваха скрит гняв. Той седя така четвърт час: с тягостно чувство, очаквайки нещо, което не идваше. Нито една дума, нито една-единствена дума не го избави от това положение. И накрая, когато майка му стана, все още незабелязала неговото присъствие, той не знаеше какво трябва да прави: да остане сам тук на масата или да я последва. Накрая той все пак се изправи, тръгна покорно след майка си, която усърдно продължаваше да не го гледа, и чувствуваше неотстъпно при това колко смешно беше неговото влачене подире ѝ. Той правеше крачките си все по-малки, за да изостава все по-далеч от нея, докато тя, без да му обърне внимание, влезе в стаята си. Когато най-сетне Едгар се качи горе, намери се пред една заключена врата.

Какво се бе случило? Той не разбираше вече. Вчерашната му сигурност го беше напуснала. Да не би вчера да е бил несправедлив, като е нападнал барона? И готвеха ли му те някакво наказание или някакво ново унижение? Трябваше нещо да стане, чувствуваше той, твърде скоро трябваше да стане нещо ужасно. Между тях имаше някаква натегнатост като пред приближаваща буря, електрическо напрежение между два заредени полюса, което трябваше да се разрази в мълния. И той мъкна бремето на това предчувствие дели четири самотни часа със себе си, от стая в стая, докато слабият му детски врат се пречупи под някаква невидима тежест и на обед той отиде пак на масата вече съвсем покорен.

— Добър ден — каза той.

Трябваше да разкъса това мълчание, което виснеше над него като черен облак.

Майката пак не отговори, гледаше пак встрани от него. И с подновен ужас Едгар се почувствува изправен срещу един обмислен,

сгъстен гняв, какъвто не бе срещал никога в живота си. Досега техните караници бяха винаги само яростни изблици повече на нервите, отколкото на чувствата, изпаряващи се бързо в една усмивка на придобряване. Този път обаче, това му стана съвсем ясно, той бе изровил някакво диво чувство от глъбините на сърцето ѝ и се изплаши от тази необмислено предизвикана сила. Ядеше едва-едва. В гърлото му заседна нещо сухо, което застрашаваше да го задуши. Майка му се правеше, че не забелязва нищо. Само сега, на ставане, тя се обърна сякаш случайно назад и рече:

— Качи се после горе, Едгар, имам да говоря с теб.

Думите ѝ не прозвучаха заплашително, но все пак тъй леденостудено, че Едгар потрепери от тях, сякаш внезапно бяха сложили ледени окови около шията му. Упоритостта му беше смазана. Мълчаливо, като бито куче я последва в стаята ѝ.

Тя удължи мъчението му, като остана няколко минути мълчалива. Минути, през които той чуваше да бие часовникът и навън смеха на едно дете; чуваше и сърцето си, което биеше буйно в гърдите му. Но и тя навярно беше твърде несигурна, защото, когато започна да му говори, не го гледаше, а му обърна гръб.

— Не искам да говоря повече за вчерашното ти държане. Това беше нещо нечувано и аз се срамувам сега, като си спомня за него. За последиците ще бъдеш виновен само ти. Сега ще ти кажа само това: тук ти беше за последен път сам между възрастни. Току-що писах на баща ти да ти вземе домашен учител или да те изпрати в пансион, за да се научиш да се държиш добре. Няма повече да се ядосвам с тебе.

Едгар стоеше с наведена глава. Той чувствуваше, че това беше само въведение, заплашване, и чакаше неспокойно същественото.

— Ще се извиниш веднага на барона.

Едгар трепна, но тя не допусна да я прекъсне.

— Баронът замина днес и ти ще му пишеш писмо, което аз ще ти продиктувам.

Едгар пак се раздвижи, но майка му беше твърда.

— Без възражения! Ето хартия и мастило, седни!

Едгар вдигна глава. Очите ѝ бяха твърди, показваха несломимо решение. Никога не беше виждал майка си такава, тъй твърда и хладнокръвна. Обзе го страх. Той седна, взе перото, но наведе лицето си ниско над масата.

— Горе датата. Писа ли? Под нея остави един ред празен. Така! Многоуважаеми господин бароне! Удивителна. Остави пак един ред свободен. Току-що научавам, за голямо мое съжаление — написа ли? — за голямо мое съжаление, че вече сте напуснали Семеринг — Семеринг с „г“ на края, — ето защо трябва писмено да ви съобщя това, което възнамерявах да сторя лично, именно — по-бързо, няма нужда от краснопис! — да ви помоля да извините вчерашното ми поведение. Както сигурно ви е казала майка ми, още не съм закрепнал след тежката болест и съм твърде раздразнителен. Виждам често нещата преувеличени и в следния миг се разкайвам...

Превитият над масата гръб се изправи бързо. Едгар се обърна: упоритостта му пак се събуди.

— Това няма да пиша, това не е вярно!

— Едгар!

Гласът ѝ заплашваше.

— Не е вярно. Не съм сторил нищо, за което да се разкайвам. Не съм направил нищо лошо, за което да се извинявам. Аз само ти се притекох на помощ, когато ти извика!

Устните ѝ станаха съвсем бледи, ноздрите ѝ се изопнаха.

— Викала съм за помощ! Ти си побъркан!

Едгар кипна и из един път скочи.

— Да, ти извика за помощ, във в коридора, нощес, когато той те сграби. „Оставете ме, оставете ме“ — викаше ти. Толкова високо, че аз го чух чак в стаята си.

— Лъжеш, не съм била никога с барона тук в коридора. Той ме изпрати само до стълбите...

Сърцето на Едгар спря да бие при тая смела лъжа. Гласът му пресекна, той втренчи в нея стъклените си зеници.

— Ти... не си била... в коридора? И той... не те е държал? Не те е дърпал насила?

Тя се засмя. Студен, сух смях.

— Ти си сънувал.

Това беше твърде много за детето. Наистина той знаеше вече, че възрастните лъжат, че винаги намират малки, дръзки извъртания, лъжи, които се провират през тесни бримки, и коварни двусмислици. Но това нахално, студено отричане лице срещу лице го накара да побеснее.

— Да не съм сънувал и тия синини по челото?

— Кой знае с кого си се бил. Но аз няма повече да споря с тебе, ти трябва да се подчиняваш. Точка. Седни и пиши.

Тя беше много бледа и се стремеше със сетни сили да запази самообладание.

Но сега в Едгар нещо рухна, угасна последният пламък на вярата му. Той не можеше да разбере как така просто може да се тъпче истината с крака — като запалена клечка кибрит. Нещо се смрази в него и всичко, което казваше, беше остро, злобно, необузвано.

— Така ли, сънувал съм? Това, което стана в коридора, и тия синини? И това, че двамата снощи се разхождахте там, в лунната светлина, и че той искаше да те отведе по пътя надолу, може би и това? Мислиш ли, че ще се оставя да ме заключваш в стаята като малко дете? Не, не съм толкова глупав, колкото вие мислите. Зная много работи.

Той я гледаше нахално право в лицето и това сломи силата ѝ: да вижда лицето на собственото си дете непосредствено пред себе си и разкривено от омраза! Гневът ѝ избухна неудържимо:

— Хайде, пиши веднага! Или...

— Или какво?...

Гласът му беше станал сега предизвикателно-нахален.

— Или ще те набия като малко дете.

Едгар пристъпи една крачка напред и само се изсмя подигравателно.

В същия миг ръката ѝ го удари по лицето.

Едгар извика. И като давец се, пляскащ с ръце край себе си, с глухо бучене в ушите и червени искри пред очите, той сляпо започна да отвърща на ударите с пестници. Усещаше, че удря в нещо меко, после лицето ѝ, чу вик...

Този вик го опомни. Изведнъж видя сам себе си и съзна чудовищността на своята постъпка: че бие майка си. Врълхлетя го страх, срам и ужас, неотразима потребност да се махне сега, да потъне в земята, да избяга далеч, далеч, само и само да не остава повече под тоя поглед. Той се втурна към вратата, спусна се бързо по стълбите, излезе от хотела на улицата и побягна, сякаш подире му беше насъскана бясна хайка кучета.

ПЪРВО ОПОМНЯНЕ

Чак надолу по пътя най-сетне той се спря. Трябваше да се хване за едно дърво, тъй силно трепереше цялото му тяло от страх и възбуда, тъй силно хрипеше дъхът му из разгорещените гърди. Подире му летеше ужасът от собственото му престъпление, стисна го за гърлото и започна да го мята като в треска насам-натам. Какво да прави сега? Накъде да бяга? Защото още тук, в близката гора, само на четвърт час от хотела, в който живееше, го обзе чувството на изоставеност. Всичко изглеждаше другояче, по-враждебно, по-злобно, откакто остана сам и безпомощен. Дърветата, които вчера шумяха братски около него, из един път се стълпиха застрашително мрачни. А колко по-чуждо и по-неизвестно ще бъде това, което го чакаше? Тази самотност сред широкия, непознат свят замая детето. Не, той не можеше да я понася, още не можеше да я понася сам. Но при кого да избяга? От баща си се страхуваше — той лесно се дразнеше, беше недостъпен и би го изпратил веднага обратно. А Едгар би предпочел да навлезе в опасната и чужда неизвестност, отколкото да се върне обратно; струваше му се, че не би могъл вече да гледа лицето на майка си, без да си спомни, че го е ударил с пестника си.

Тогава му дойде наум за баба му, тази стара, добра, приветлива жена, която от дете го беше разглезила и винаги го закриляше, когато вкъщи му се караха или бяха несправедливи спрямо него. Ще се скрие при нея, в Баден, докато се уталожат първият гняв, ще пише оттам писмо на родителите си и ще поиска прошка. В този четвърт час той вече толкова се смири само от мисълта, че е изправен срещу света сам със своите неопитни ръце, че започна да проклиня гордостта си, тази глупава гордост, която един чужд човек беше вкарал с лъжа в кръвта му. Та той не искаше да бъде нищо друго освен предишното дете, послушен, търпелив, без оная надменност, която сега вече му се струваше смешна с прекалеността си.

Но как да стигне в Баден? Как да прехвъркне чак там? Той бързо бръкна в малкото си кожено портмоне, което винаги носеше в себе си.

Слава богу, вътре още блестеше новата златна монета от двадесет крони, която му бяха подарили за рождения ден. Не беше се решил досега да я похарчи. Но почти всеки ден бе поглеждал дали е още там, като ѝ се наслаждаваше, чувствуваше се богат с нея и постоянно я лъскаше с носната си кърпичка с чувството на благодарна нежност, докато тя започваше да блести като малко слънце. Но — внезапната мисъл го изплаши — ще му стигне ли тя? Той бе пътувал често в живота си с железницата, без дори да си помисли, че за това трябва да се плаща или пък колко би могло да струва — дали една корона или сто. За пръв път почувствува, че имаше факти в живота, за които никога не бе мислил, че всички тия неща, които го заобикаляха, които бе държал между пръстите си и с които бе играл, имаха известна собствена стойност, особена тежест. Той, който допреди един час се мислеше всезнаещ, почувствува сега, че е минал нехайно покрай хиляди тайни и въпроси и се срамуваше, че неговата бедна мъдрост се препъна още в първото стъпало към живота. Той се отчайваше все повече и несигурните му стъпки ставаха все по-малки, докато стигна до станцията. Колко често бе мечтал за това бягство, колко често бе мислил да се втурне в живота, да стане император или цар, войник или поет, а сега гледаше боязливо малката осветена къща и мислеше само дали тия двайсет крони ще му стигнат да го отведат при баба му. Релсите блестяха далече в равнината, гарата беше пуста и безлюдна. Едгар боязливо се промъкна към касата и шепотом запита — за да не то чуе някой друг — колко струва един билет до Баден. Иззад тъмното гише се подаде едно учудено лице, две очи се усмихнаха на колебаещото се дете иззад очилата:

— Цял билет ли?

— Да — смотолеви Едгар, но съвсем не гордо, повече със страх, че билетът може да струва твърде много.

— Шест крони.

— Моля!

Той облекчено бутна лъскавата, многообична монета, върнаха му дребни пари и Едгар из един път се почувствува неизразимо богат, сега, когато държеше в ръката си кафявото парче мукава, което му гарантираше свободата, а в джоба му звучеше приглушената музика на сребро.

Узна от разписанието, че влакът ще пристигне след двайсет минути. Едгар се сви в един ъгъл. Няколко души стояха на перона без работа и без да мислят за нещо. Безпокоеше го мисълта, че всички ще гледат в него, ще се чудят как такова дете може вече да пътува самичко — сякаш бягството и престъплението бяха отпечатани на челото му. Той въздъхна облекчено, когато най-сетне отдалеч влакът изрева за пръв път и после се приближи с грохот. Влакът, който трябваше да го отнесе в света. Чак когато се качи, забеляза, че билетът му беше за трета класа. Досега той беше пътувал само в първа класа и отново почувствува, че тук нещо е променено, че съществуваха различия, които той не знаеше. Други хора бяха сега негови съседи, не тия от по-рано. Няколко работници италианци, с корави ръце и груби гласове, с мотики и лопати в ръце, седяха точно срещу него и гледаха с тъпи, безутешни очи напреде си. Те сигурно бяха работили до изнемога на пътя, защото неколцина от тях бяха уморени и спяха в тракация влак, облежани с отворени уста върху твърдите и мръсни дъски.

„Те са работили, за да спечелят пари“ — помисли си Едгар, но не можеше да си представи колко са взели; почувствува обаче отново, че парите бяха нещо, което човек не всякога има, а трябва някак да се сдобие с тях. За пръв път сега проблесна в съзнанието му, че той съвсем естествено бе свикнал с една атмосфера на удобства и че вдясно и вляво от неговия живот зееха дълбоки, тъмни бездни, до които неговият поглед не бе стигал. Той из един път забеляза, че съществуват професии и призвания, че около живота му бяха стълпени тайни, съвсем близко до него, но въпреки това несъгледани. Едгар научи много неща в тоя един час, откакто беше сам, започна да вижда много неща от това тясно купе с прозорци, които гледаха навън. И полека-лека в тъмния му страх започна да цъфти нещо, което още не беше щастие, но все пак удивление пред разнообразието на живота. Чувствуваеше всяка секунда, че бе избягал от страх и малодушие, но че за пръв път бе действувал самостоятелно, беше преживял нещо от действителността, която досега беше отминавал. За пръв път може би той самият стана тайна за майка си и за баща си, както светът досега бе тайна за него. Гледаше с друг поглед през прозореца. Струваше му се, като че за пръв път вижда цялата действителност, като че от всички неща беше паднало някакво було и те му показваха сега всичко, съкровенията си цели, скрития нерв на своята дейност. Къщи прелитаха

пред очите му като отнасяни от вятъра и той се замисли за хората, които живееха вътре: дали са богати или бедни, щастливи или нещастни, дали и те копнееха като него да знаят всичко, дали и там има деца, които също така само са си играли досега с нещата, както бе си играл той. Кантонерите, застанали с развяващи се флагчета по пътя, му се сториха за пръв път не както досега халтави кукли и мъртви играчки, неща, поставен там от безразличната случайност, а разбра, че това е тяхната участ, тяхната борба с живота. Колелата се въртяха все по-бързо, влакът се спусна по витите серпантини надолу към долината и планините ставаха все по-неясни, все по-далечни — бяха стигнали вече равнината. Той погледна още веднъж назад: планините бяха вече сини и призрачни, далечни и недостижими. И му се стори, че там, дето те се губеха бавно в замъгления небосвод, бе останало и неговото собствено детство.

ХАОТИЧЕН МРАК

Но после, когато влакът спря в Баден и Едгар се озова сам на перона, дето вече бяха запалени светлините, а сигналите блещукаха зелени и червени в далечината, с тази пъстра гледка у него неусетно се появи внезапна боязън пред настъпващата нощ. През деня той все още се беше чувствувал сигурен, защото наоколо имаше хора, можеше да си почине, да седне на някоя пейка или да гледа във витрините на магазините. Но как ще издържи после, когато хората отново ще изчезнат по къщите си, дето всеки си има легло, има с кого да разговаря и заспива спокойно, докато той ще трябва да се лута наоколо, чужд и самотен, с чувството за своята вина? О, дано по-скоро намери покрив над главата си, дано не стои минута повече под откритото чуждо небе — това беше единственото му ясно чувство.

Той тръгна бързо по познатия път, без да поглежда надясно и наляво, докато най-сетне стигна вилата, в която живееше баба му. Тя беше разположена красиво на една широка улица, но не открита за погледите, а зад пълзящи растения и бръшлян в затулена градина — блясък зад облаци от зеленина, бяла, старинна, приветлива къща. Едгар надникна през оградата като чужденец. Вътре не се движеше нищо, прозорците бяха затворени, навярно всички бяха отишли с гости в задната градина. Той сложи ръка върху хладната дръжка, но стана нещо странно: из един път му се стори, че това, за което от два часа мислеше като за нещо лесно и естествено, сега е невъзможно. Как ще влезе, как ще поздрави, как ще понася въпросите и ще отговаря? Как ще издържи първия поглед, когато ще трябва да каже, че е избягал тайно от майка си? И как изобщо ще обясни чудовищността на своята постъпка, която той самият вече не разбираше? В този момент вътре се отвори врата. Из един път го обзе безразсъдният страх, че някой можеше да излезе и той побягна, без да знае накъде.

Спря пред парка, понеже видя, че там е тъмно и не вярваше да има хора. Там би могъл да седне и най-сетне, най-сетне да размисли спокойно, да си откъдне и да си изясни своята съдба. Влезе боязливо.

Отпред горяха два фенера, които хвърляха върху още младите листа някакъв призрак воднист блясък на прозрачнозелено; по-назад обаче, дето трябваше да слезе по хълма, всичко се простираше като една-единствена глуха, черна, кипнала маса в хаотичния мрак на подранилата пролетна нощ. Едгар се промъкна боязливо покрай малкото хора, които седяха под светлината на фенерите и приказваха или четяха: той искаше да бъде сам. Но и по-нататък, в сенчестия мрак на неосветените алеи, не беше спокойно. Всичко беше изпълнено с някакъв тих, скрил се от светлината ромон и разговор, в който често се примесваше диханието на вятъра между гъвкавите листа, влаченето на далечни стъпки, шепотът на сдържани гласове и някакви сладострастни, въздишащи, страховито стенещи звуци, които може би изхождаха едновременно от хора и животни, от неспокойно спящата природа. Беше някакво опасно безпокойство, потайно, застрашително и загадъчно, което дишаше тук, някакво подземно ровене в гората, което може би идваше само от пролетта, но изплаши странно безпомощното дете.

Той се сгуши съвсем на една пейка сред тая бездънна тъмнина и се опита да размисли какво да каже у дома, но мислите му се изплъзваха, преди да може да ги улови; против волята си беше принуден да се вслушва непрекъснато в тия приглушени звуци, в мистичните гласове на тъмнината. Колко страшен беше този мрак, колко хаотичен и все пак колко тайнствено хубав! Животни или хора бяха това или само призракната ръка на вятъра, която сплиташе този ромон и това пращане, това бръмчане и примамливо подвикване? Той се заслуша. Да, вятърът се промъкваше неспокойно между дърветата, но ето — сега видя ясно — и хора, прегърнати двойки, които идваха отдолу, откъм светлия град, насам и оживяваха мрака със своето загадъчно присъствие. Какво търсеха те тук? Той не можеше да разбере. Не говореха помежду си, защото той не чуваше никакви гласове, само стъпките им скърцаха неспокойно по чакъла: тук-там, на осветените места, техните фигури прелитаха бегло като сенки, но винаги така слети в едно, както по-рано бе видял майка си с барона. Тази тайна, великата, искряща и съдбоносна тайна беше, значи, и тук. Сега той чуваше все по-близо идващите стъпки, а едновременно и приглушен смях. Обзе го страх, че приближаващите се могат да го открият, и се сви още повече в тъмнината. Но двамата, които сега

вървяха сякаш слепешката в непроницаемия мрак по пътя, не го видяха. Те го отминаха прегърнати, Едгар вече въздъхна облекчено, но изведнъж стъпките им спряха пред самата пейка. Те притиснаха лицата си една до друго. Едгар не можеше да види нищо ясно, той чу само, че из устата на жената се изтръгна стенание, че мъжът мълвеше пламенни, безумни думи, и някакво знойно предчувствие прониза със сладостен трепет неговия страх. Те останаха така една минута и после чакълът отново заскърца под отдалечаващите се стъпки, които скоро заглъхнаха в мрака.

Едгар изтръгна. Кръвта кипна отново в жилите му, по-гореща и по-буйна отпреди. И из един път той се почувствува непоносимо самотен в тоя хаотичен мрак, завладя го могъщата потребност от приятелски глас, от прегръдка, от светла стая и обични хора. Струваше му се, като че цялата безпомощна тъмнина на тая смутна нощ се е вляла в него и иска да пръсне гърдите му.

Той скочи. Да си отиде, да си отиде по-скоро, някъде у дома, в топла, светла стая, в допир с хора. Та какво можеха да му сторят? Нека го бият, нека го хокат, той не се страхуваше вече от нищо, след като бе почувствувал тази тъмнина и страха от самотата.

Нещо го тикаше напред, без той сам да се усеща, и внезапно се намери отново пред вилата, с ръка върху хладната ръчка. Видя как осветените сега прозорци блещукаха през зеленината, видя в мислите си зад всяко светло стъкло приветливата стая с близките му вътре. Дори тази близост само го изпълни с щастие, дори само това първо, успокоително чувство, че е близо до хора, за които знаеше, че го обичат. И ако сега още се бавеше, то се дължеше само на желанието да се наслади по-силно на това предусещане.

Изведнъж зад него уплашено писна глас:

— Ами че ето го Едгар!

Слугинята на баба му беше го видяла, спусна се към него и го хвана за ръката. Вратата вътре бързо се отвори, куче скочи с лай насреща му, из къщата излязоха хора със свещи в ръцете, той чу щастливи и изплашени гласове, една радостна бъркотия от викове и стъпки, които се приближаваха, силуети, които веднага позна. Най-напред баба му с разперени ръце, а зад нея — мислеше, че сънува — майка му. Той стоеше с разплакани очи, треперещ и боязлив, сред този

горещ изблик от възторжени чувства, без да знае какво да прави, какво да каже и още без да съзнава какво изпитва: страх или щастие.

ПОСЛЕДНИЯТ СЪН

Ето какво се беше случило: тук отдавна вече го търсеха и очакваха. Майка му, въпреки гнева си, изплашена от лудото побягване на възбуденото дете, бе накарала да го потърсят в Семеринг. Всички бяха вече страшно развълнувани и обзети от опасни предположения, когато един господин съобщи, че видял детето към три часа пред гишетото на гарата. Там бързо установиха, че Едгар е взел билет за Баден и тя замина незабавно подире му. Преди нея тръгнаха телеграми за Баден и Виена, до баща му, пълни с тревога, и от два часа всичко бе вдигнато на крак да търси беглеца.

Сега те го държаха в ръцете си, но без насилие. Въведоха го със сдържано тържествуване в стаята, но колко страшно му беше, че не усеща всички тия остри укори, които му отправяха, защото виждаше все пак в очите им радост и обич. И дори това преструване, това лицемерно ядосване трая само един миг. После баба му отново го прегърна насълзена, никой не говореше вече за вината му и той се почувствува заобиколен от чудна грижовност. Слугинята му съблече палтото и му донесе друго, по-топло; баба му го запита не е ли гладен и не иска ли нещо; те го питаха и измъчваха с нежна загриженост, но като забелязаха смущението му, престанаха да го питат. Той пак усети сладостно тъй пренебрегнатото и все пак липсващо му чувство — да бъде напълно дете; обзе го срам от дързостта му през последните дни: да пожелае да се откаже от всичко това, за да го замени с измамливата наслада от собствена самота.

В съседната стая издрънча телефонът. Той чу гласа на майка си, чу отделни думи: „Едгар... се върна... ела... последния влак“ и се учуди, че тя не се нахвърли свирепо върху него, а само го обгърна с един тъй странно сдържан поглед. Разкаянието в него ставаше все по-силно и той страстно искаше да се измъкне от всичката тая грижовност на баба си и на леля си, да влезе при нея, да я помоли за прошка, да ѝ каже, съвсем смирено, само на нея, че пак иска да бъде дете и да слуша. Но когато тихо се изправи, баба му попита, леко изплашена:

— Къде отиваш?

Той наведе засрамен глава. Те изпитваха вече страх за него, дори само като мръднеше. Той бе наплашил всички, те се бояха, че може пак да избяга. Как можеха да разберат, че никой не се разкайваше заради това бягство повече от него!

Масата беше сложена и му поднесоха набързо приготвена вечеря. Баба му седна при него и не го изпускаше из очи. Тя, лелята и слугинята го затвориха в един мълчалив кръг и той се чувствуваше дивно успокоен от тази топлина. Смущаваше го само това, че майка му не влезе в стаята. Ако тя можеше да предположи колко смирен беше той, сигурно би дошла!

Изведнъж във изтрополи кола и спря пред къщата. Другите толкова се изплашиха, че и Едгар се обезпокои. Баба му излезе, в тъмнината се разнесоха гласове и той веднага разбра, че беше дошъл баща му. Едгар боязливо забеляза, че отново беше сам в стаята и дори тази кратка самота го обърка. Баща му беше строг, беше единственият човек, от когото той действително се боеше. Едгар се вслуша в гласовете отвън; баща му сигурно беше много възбуден, говореше високо и сърдито. От време на време се долавяха придобрителните гласове на баба му и майка му, които явно искаха да го накарат да се успокои. Но гласът остана твърд, твърд като стъпките, които сега идваха насам, все по-близо и по-близо, бяха вече в съседната стая, пред самата врата, която изведнъж се разтвори.

Баща му беше висок. И Едгар се почувствува неизказано малък пред него сега, когато той влезе нервиран и явно разгневен.

— Отде ти дойде на ума да бягаш, хлапак такъв? Как смееш да създаваш такива страхове на майка си?

Гласът му беше гневен, махаше буйно с ръце. Зад него, с леки стъпки, влезе сега и майката. Лицето ѝ беше потъмняло.

Едгар не отговори. Чувствуваше, че трябва да се оправдае, но как, как да разкаже, че са го измамили и набили? Ще разбере ли той това?

— Е какво, не знаеш да говориш? Какво се случи? Можеш спокойно да кажеш! Не ти ли харесваше нещо? Човек трябва да има някаква причина, когато рече да бяга! Обиди ли те някой?

Едгар се колебаеше. Споменът отново го разсърди и той понечи да обвинява. Тогава изведнъж видя — сърцето му веднага спря да бие

— как майка му направи зад гърба на баща му някакво странно движение. Движение, което той отначало не разбра. Но сега тя го погледна и в очите ѝ се четеше коленопреклонна молба. И леко, съвсем леко, тя вдигна пръста си към устата в знак на мълчание.

Детето почувствува как изведнъж по цялото му тяло се разля нещо топло, някакво страшно буйно блаженство. Той разбра, че тя му възлагаше да пази тайната, че върху малките му детски устни лежеше една съдба. Изпълни го буйна, ликуваща гордост, че тя му се доверява, завладя го внезапна готовност за саможертва, желание да увеличи още повече вината си само за да покаже до каква степен вече е мъж. Той се окопити:

— Не, не... Нямаше никакъв повод. Мама беше много добра към мене, но аз бях невъзпитан, държах се лошо... и после... после побягнах, защото се страхувах.

Баща му го погледна смаяно. Той беше очаквал всичко, но не и това признание. Гневът му беше обезоръжен.

— Е, щом съжالياваш, няма нищо. Днес няма да говоря повече. Вярвам, че друг път ще мислиш какво вършиш! Втори път да не става такава неща!

Той се спря и го погледна. Сега гласът му стана по-мек.

— Изглеждаш много бледен. Но ми се струва, че си пораснал. Надявам се, че няма вече да вършиш такива детинщини; та ти наистина не си вече дете и би трябвало да бъдеш разумен.

През цялото време Едгар гледаше само майка си. Стори му се, че нещо искреше в очите ѝ. Или това беше само отражението на пламъка? Не, нещо влажно и светло блестеше там, а около устните ѝ лежеше усмивка, която му изказваше благодарност. Изпратиха го да си легне и той не се натъжи от това, че го оставиха сам. Имаше да премисли толкова неща, тъй различни и сложни неща. Цялата болка от последните дни се преля в могъщото чувство на първата преживелица, той беше щастлив, обзет от тайнственото предчувствие на бъдни събития. Вън в мрачната нощ шумоляха тъмните дървета, но той не изпитваше никаква боязън. Бе загубил вече всякакво нетърпение пред живота, откакто знаеше колко богат беше той. Струваше му се, че днес за пръв път бе видял живота гол, не вече забулен от хилядите лъжи на детството, а в първата му сладна, опасна красота. Той никога не бе мислил, че дните могат да бъдат така сгъстени от многократния преход

на болката и насладата и го ощастливяваше мисълта, че му предстоят още много такива дни, че цял един живот го чака, за да му разбули тайната си. Обзе го първата догадка за многообразието на живота, повярва за пръв път, че е прозрял същината на хората, че те се нуждаят един от друг, дори тогава, когато изглеждат враждебно настроени, и че е много сладко да бъдеш обичан от тях. Беше вече неспособен да мисли с омраза за нещо или някого, не жалеше за нищо и дори за барона — прелъстителю, неговия заклет враг — откри ново чувство на благодарност, защото той му беше отворил вратата към този мир на първите чувства.

Беше твърде сладко и томително да се мисли в тъмнината за всичко това, примесено с леки образи от сънищата; и той почти заспиваше вече. Изведнъж му се стори, че вратата се отваря и някой пристъпва тихо към него. Той сам не си вярваше вече, беше и твърде сънлив, и затова не отвори очи. И тогава усети над себе си едно лице, което нежно, топло и кротко докосна неговото; знаеше, че е майка му, която го целуваше и милваше с ръка косата му. Почувствува целувките, почувствува сълзите и отвърна кротко на милувката, защото знаеше, че това значи помирение, благодарност за неговото мълчание. Чак покъсно, след много години, откри в тия неми сълзи светия обет на застаряващата жена, че отсега нататък ще принадлежи само нему, само на детето си, че се отказва от авантюрата и се разделя с всички свои желаниа. Той не знаеше, че тя му беше благодарна за спасяването си от една безплодна авантюра и сега, с тази прегръдка, му оставяше горчиво-сладкото бреме на любовта като наследство за бъдещия му живот. Тогавашното дете не разбра всичко това, но чувствуваше, че е нещо блажено да бъдеш обичан така и че тази любов го свързваше вече с великата тайна на света.

Когато после тя дръпна ръката си от него, когато устните ѝ се откъснаха от неговите и нейният силует тихо прошумоля навън, след нея остана още нещо топло — дъхът върху устните му. Обзе го томителният копнеж да усеща още често такива меки устни и да бъде прегръщан още така нежно; но тази тръпна догадка за тъй силно бленуваната тайна беше вече забулена от сянката на съня. Пъстрите картини от последните часове преминаха още един път пред него, още един път се разлисти примамливо книгата на неговата младост. После детето заспа — започна по-дълбокият сън на неговия живот.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.